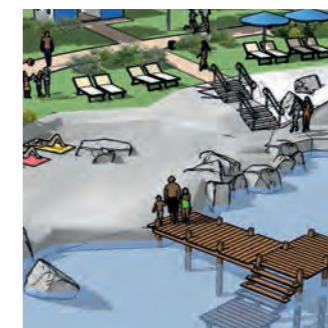


STUDIO ZA KRAJOBRAZNU
ARHITEKTURU, PROSTORNO
PLANIRANJE, OKOLIŠ d.o.o.

090315



ISTARSKA ŽUPANIJA - REGIONE ISTRIANA
STRATEŠKE SMJERNICE UREĐENJA PLAŽA ISTARSKE ŽUPANIJE

Naručitelj izrade: ISTARSKA ŽUPANIJA - REGIONE ISTRIANA
Nositelj izrade: STUDIO ZA KRAJOBRAZNU ARHITEKTURU, PROSTORNO PLANIRANJE, OKOLIŠ, d.o.o. Rovinj

STRATEŠKE SMJERNICE UREĐENJA PLAŽA ISTARSKE ŽUPANIJE

VODITELJ: Marko Sošić, mag. gis.pp.

Autori:

Marko Sošić, mag. gis.pp.

Katja Sošić, mag.pp.u.po.

Andrea Puorro, mag.pp.u.po.

Dr.sc. Lido Sošić, ka

Sanja Bibulić, mag.ing.kraj.arh.

Dunja Dukić, mag.ing.prosp.arch.

Ana Toth, mag.ing.prosp.arch.

Andreja Benčić, univ.bacc.ing.prosp.arch.

STUDIO ZA KRAJOBRAZNU ARHITEKTURU, PROSTORNO PLANIRANJE, OKOLIŠ, d.o.o. Rovinj

Direktor: Katja Sošić, mag.pp.u.po.

Rovinj, travanj 2015



SADRŽAJ



UVOD	
VIZIJA I CILJEVI UREĐENJA PLAŽA U OBALNOM POJASU _____	6
CILJEVI _____	6
POSTUPAK REALIZACIJE PROJEKTNE DOKUMENTACIJE _____	6
SMJERNICE	
A. SMJERNICE ZA PROSTORNO-FUNKCIONALNU ORGANIZACIJU PLAŽA _____	11
A.1. OBALNI POJAS UZ URBANE I SEMIURBANE SREDINE _____	11
A.1.1. IZGRAĐENI OBALNI POJAS UZ URBANE I SEMIURBANE SREDINE _____	11
A.1.1.1. GRADSKO KUPALIŠTE _____	11
A.1.1.2. URBANA PLAŽA _____	13
A.1.1.3. GRADSKA PLAŽA /PLAŽNI PARK _____	13
A.1.2. OBALNI POJAS U SEMIPRIRODNOM /PRIRODNOM STANJU UZ URBANE I SEMIURBANE SREDINE _____	15
A.2. OBALNI POJAS S TURISTIČKOM NAMJENOM U POZADINI _____	15
A.2.1. IZGRAĐENI OBALNI POJAS S TURISTIČKOM NAMJENOM U POZADINI _____	15
A.2.2. PRIRODNI I SEMIPRIRODNI OBALNI POJAS S TURISTIČKOM NAMJENOM U POZADINI _____	17
A.3. OBALNI POJAS U PRIRODNOJ I SEMIPRIRODNOJ SREDINI _____	19
A.4. PRIRODNI I SEMIPRIRODNI OBALNI POJAS, PLANIRANO UREĐENJE _____	19
A.5. PRIRODNI I SEMIPRIRODNI OBALNI POJAS S PLANIRANOM TURISTIČKOM NAMJENOM _____	19
B. SMJERNICE ZA STRUKTURNO UREĐENJE POJASA MORSKE OBALE - PLAŽE _____	28
B.1. SMJERNICE ZA UREĐENJE MORSKOG DNA _____	28
B.1.1. STJENOVITO MORSKO DNO _____	28
B.1.2. MORSKO DNO OD PIJESKA _____	28
B.1.3. MORSKO DNO OD OBLUTKA _____	29
B.1.4. MULJEVITO MORSKO DNO _____	29
B.2. SMJERNICE ZA STRUKTURNO UREĐENJE OBALE OSNOVNE PLAŽE _____	29
B.2.1. OBALE BETONSKE I KAMENO-BETONSKE KONSTRUKCIJE I SLIČNE OBALE _____	30
B.2.2. STJENOVITE OBALE _____	30
B.2.3. PJEŠČANA OBALA _____	31
B.2.4. OBALA OD OBLUTKA _____	31
B.2.5. MULJEVITE OBALE _____	31
B.3. SMJERNICE ZA UREĐENJE ULAZA U MORE _____	36
B.4. SMJERNICE OSIGURANJA PRISTUPAČNOSTI PLAŽE I MORA OSOBAMA S INVALIDITETOM I SMANJENE POKRETLIVOSTI _____	37
B.5. SMJERNICE UREĐENJA POSEBNIH DIJELOVA PLAŽA ZA KUĆNE LJUBIMCE _____	39
B.6. SMJERNICE UREĐENJA OPREME NA PLAŽI _____	40
C. SMJERNICE ZA STRUKTURNO UREĐENJE SEKUNDARNE PLAŽE _____	42
C.1. SMJERNICE UREĐENJA OBALNE ŠETNICE (LUNGOMARE) _____	48
C.2. SMJERNICE UREĐENJA PRISTUPA PLAŽI _____	51
C.3. SMJERNICE UREĐENJA OBJEKATA USLUŽNIH DJELATNOSTI, SERVISA, TRGOVINE I SANITARNIH ČVOROVA _____	53
C.4. SMJERNICE UREĐENJA SPORTSKIH, REKREACIJSKIH, ZABAVNIH I SL. SADRŽAJA _____	55
C.5. SMJERNICE UREĐENJA POSEBNIH DIJELOVA SEKUNADARNIH PLAŽA ZA POTREBE KORIŠTENJA KUĆNIH LJUBIMACA _____	55
C.6. OPREMA NA SEKUNDARNOJ PLAŽI _____	55
D. SMJERNICE ZAŠTITE S VIDIKA RAZVOJNIH POTREBA _____	57
D.1. SMJERNICE OČUVANJA I INTEGRIRANJA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI U SUSTAV TURISTIČKE DOKOLICE _____	57
D.1.1. ZAŠTIĆENA PODRUČJA PRIRODE _____	57
D.1.2. PRIRODNE VRIJEDNOSTI _____	57
D.2. SMJERNICE OČUVANJA I INTEGRIRANJA KULTURNIH VRIJEDNOSTI U SUSTAV TURISTIČKE DOKOLICE _____	57
D.3. SMJERNICE SANACIJE DEGRADIRANE OBALE U SUSTAV TURISTIČKE DOKOLICE _____	58
D.4. SMJERNICE RJEŠENJA PREPREKA S VIDIKA INTEGRIRANJA PROSTORA U CJELOVIT DUŽOBALNI SUSTAV _____	58



UVOD



VIZIJA I CILJEVI UREĐENJA PLAŽA U OBALNOM POJASU

Obalni pojas s bogatstvom uređenih i prirodnih plaža, od urbanih sredina i turističkih resorta do očuvane prirode je jedinstveni prostorni resurs, važan oslonac razvoja i kvalitete življenja stanovnika ovog kraja. Njihovim održivim razvojem osiguravamo potencijal za bolju budućnost generacija koje dolaze.

CILJEVI

Aktivan i održiv razvoj obale u urbanim i semiurbanim sredinama

- Poticati valorizaciju obale urbanih i semiurbanih sredina.
- Približiti more čovjeku.
- Poticati razvoj komplementarnih aktivnosti susjedstva uređenih gradskih plaža.
- Promicati saniranje degradiranih dijelova urbanih sredina.
- Podići obalni boravišni prostor na visoki nivo kvalitete.
- Generirati bogatiju socijalnu sredinu mjesta.
- Doživljajno valorizirati svojstvene karakteristike naselja na obali.
- Oblikovati prepoznatljive fizionomije - obalne

fronte naselja (*waterfront*).

- Poticati valorizaciju kulturno-povijesnih i tradicijskih vrijednosti.
- Urediti sigurnu i ugodnu obalnu šetnicu kao dužobalnu poveznicu sadržaja.
- Osigurati pravo na slobodno korištenje plaža i cijele obale kao javnog prostora.

Turizam u savezu s vitalnim sustavom obalne fronte

- Stvoriti međusobno povezan i neprekidan linearni sustav plaža i parkova u sprezi s turističkim sadržajima.
- Podići kvalitetu središnjeg boravišnog prostora turista, njihov dnevni boravak.
- Uspostaviti doživljajnu raznolikost, prijatnost i sigurnost boravišta duž obalnog pojasa.
- Prožeti obalni pojas s raznovrsnošću sadržaja u sferi rekreacije, atrakcija i usluga.
- Stvoriti sigurnu i atraktivnu dužobalnu šetnicu
- Stvoriti jedinstvenu i prepoznatljivu sliku turističkog odredišta.

Kultura i priroda u proaktivnom suživotu s rekreacijom u obalnom pojasu

- Poticanje kulturnog identiteta.

- Spoznaja i povezivanje s naslijeđem kao nosiocem karakteristika tradicije i kulture mediteranskih korjena.
- Pobuditi svijest o bogatstvu kulture mediteranskog prostora i osjećaju pripadnosti.
- Podupirati integraciju i očuvanje kulturnih datosti prostora te njihovo upoznavanje i posjećivanje.
- Omogućiti doživljaj očuvane prirodnosti s karakteristikama "divljine" kao mjesta generiranja emocija s izvornim, autohtonim.
- Artikulirati značaj emotivne i rekreativne dobrobiti očuvane prirode.
- Spoznati autohtonost krajobrazne scenerije prirodnog mediterana koja ostaje u pamćenju.
- Očuvati vitalnost zaštićenih dijelova prirode i ekološku mrežu u interakciji s razvojnim programima rekreacije u obalnom pojasu.
- Sanacija, rekonstrukcija i očuvanje degradiranih, rijetkih i izuzetnih obalnih ekosustava.

POSTUPAK REALIZACIJE PROJEKTNE DOKUMENTACIJE

Provjera zadataka

Prikupljanje svih informacija i podataka

neophodnih za provjeru projektnog zadatka te definiranje procesa realizacije projektne dokumentacije.

Idejno rješenje

Idejno rješenje je prva faza idejnog projekta i predstavlja osnovu za izradu idejnog projekta. U ovoj fazi se usklađuju, razjašnjavaju, prostorno definiraju i oblikovno određuju svi sadržaji zahvata koji su samo konceptualno definirani projektnim zadatkom.

- Usaglašavanje ciljeva (granični uvjeti, sukobi ciljeva).
- Razjašnjavanje i tumačenje bitnih urbanističkih, oblikovnih, funkcionalnih, tehničkih, građevno-fizikalnih, privrednih, bioloških ekoloških odnosa, procesa i uvjeta.
- Definiranje budžeta i intenziteta uređenja pojedinih zona.

Ukoliko je predmetno područje unutar zaštićenog područja prirode ili u nekoj od kategoriji zaštite kulturnih dobara idejno rješenje je optimalna i djelotvorna podloga za komunikaciju sa nadležnim javnopravnim tijelima (Natura Histrica, Konzervatorski odjel i dr.), od kojih je potrebno ishodovati mišljenje ili uvjete u odnosu na kategoriju zaštite.

U slučaju da planirani zahvat obuhvaća nasipavanje morske obale, produbljivanje i

isušivanje morskog dna te izgradnju građevina u moru obalne duljine 50 m i više ili/ i postrojenja za obradu otpadnih voda s pripadajućim sustavom odvodnje potrebno je provesti Zahtjev za ocjenu o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš, za što je potrebno izraditi Elaborat zaštite okoliša (Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš "Narodne novine" br. 64/08, 67/09 i 61/14).

Ukoliko se rješenjem Ministarstva zaštite okoliše o ocjeni potrebe procjene utjecaja zahvata na okoliš ustanovi da Glavna ocjena procjene utjecaja nije potrebna, procedura ide dalje u odnosu na složenost građevine i polaznim osnovama. Ukoliko se ustanovi da je potrebno izraditi Glavnu ocjenu procjene utjecaja, tada je potrebno izraditi Studiju o utjecaju zahvata na okoliš. Nakon toga, procedura ide dalje u odnosu na složenost građevine i polazne osnove.

Izrada Idejnog projekta

U slučaju da se planirani zahvat namjerava graditi etapno i/ili fazno i u slučaju da imovinsko pravni odnosi nisu riješeni potrebno je ishodovati lokacijsku dozvolu, za što je potrebno izraditi idejni projekt. Na temelju potvrđenog Idejnog rješenja izrađuje se tehnička dokumentacija idejnog projekta.

U ovoj fazi potrebno je ustanoviti postoji li potreba za izradom geodetskog projekta. U slučaju da se

utvrdi potreba izrade geodetskog projekta on se izrađuje istovremeno s idejnim projektom.

U ovoj fazi ishoduje se lokacijska dozvola.

Izrada Glavnog projekta

Za zahvate za koje je ishodovana lokacijska dozvola potrebno je izraditi glavni projekt za ishodovanje građevne dozvole.

Za zahvate koji nisu u popisu iz Pravilnika o jednostavnim i drugim građevinama i radovima („Narodne novine“ broj 79/14 i 41/15.) i za koje nije potrebna lokacijska dozvola potrebno je izraditi glavni projekt za ishodovanje građevne dozvole.

Bez građevinske dozvole, a u skladu s glavnim projektom temeljem Pravilnika o jednostavnim i drugim građevinama i radovima („Narodne novine“ broj 79/14 i 41/15.) mogu se graditi:

- Dječje igralište, sportsko igralište unutar postojećeg parka, drugih javnih zelenih površina ili na građevnim česticama građevina namijenjenih odgoju ili obrazovanju.
- Ograda visine veće od 2,2 m mjereno od najnižeg dijela konačno zaravnog i uređenog terena uz ogradu.
- Ogradni zid visine veće od 1,6 m i potporni zid

visine veće od 1 m mjereno od najnižeg dijela konačno zaravnog i uređenog terena uz ogradu odnosno zid do najviše točke ograde odnosno zida.

- Pješački most na pješačkoj stazi iz članka 2. stavka 1. točka 4. Pravilnika, do 3,00 m raspona.
- Građevina namijenjena gospodarenju šumom u skladu s posebnim propisom, kao što je: šumska cesta u šumi ili na šumskom zemljištu širine do 5 m, izvedena na tlu bez završnog zastora (makadam ili zemljani put planiran planom gospodarenja šumom).

Izrada izvedbenog projekta

Na temelju glavnog projekta izrađuje se izvedbeni projekt.

Izvedbeni projekt nije obavezan za jednostavne građevine opisane u Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima („Narodne novine“ broj 79/14 i 41/15.), međutim budući da je prostor obuhvata uređenja plaže obalni pojas i da bi se izbjeglo "spontano građenje" obale čin dobre prakse bio bi izrada izvedbenog projekta.

Temeljem Pravilnika o jednostavnim i drugim građevinama i radovima („Narodne novine“ broj 79/14 i 41/15.) moguće je:

Bez građevinske dozvole i glavnog projekta može se graditi:

- Ograda visine do 2,2 m mjereno od najnižeg dijela konačno zaravnog i uređenog terena uz ogradu.
- Ogradni zid visine do 1,6 m i potporni zid visine do 1 m mjereno od najnižeg dijela konačno zaravnog i uređenog terena uz ogradu odnosno zid do najviše točke ograde odnosno zida.
- Pješačka staza.
- Boćalište.

Bez građevinske dozvole i glavnog projekta u skladu s odlukom nadležnog tijela jedinice lokalne samouprave prema propisima kojima se uređuje komunalno gospodarstvo na javnoj površini može se graditi

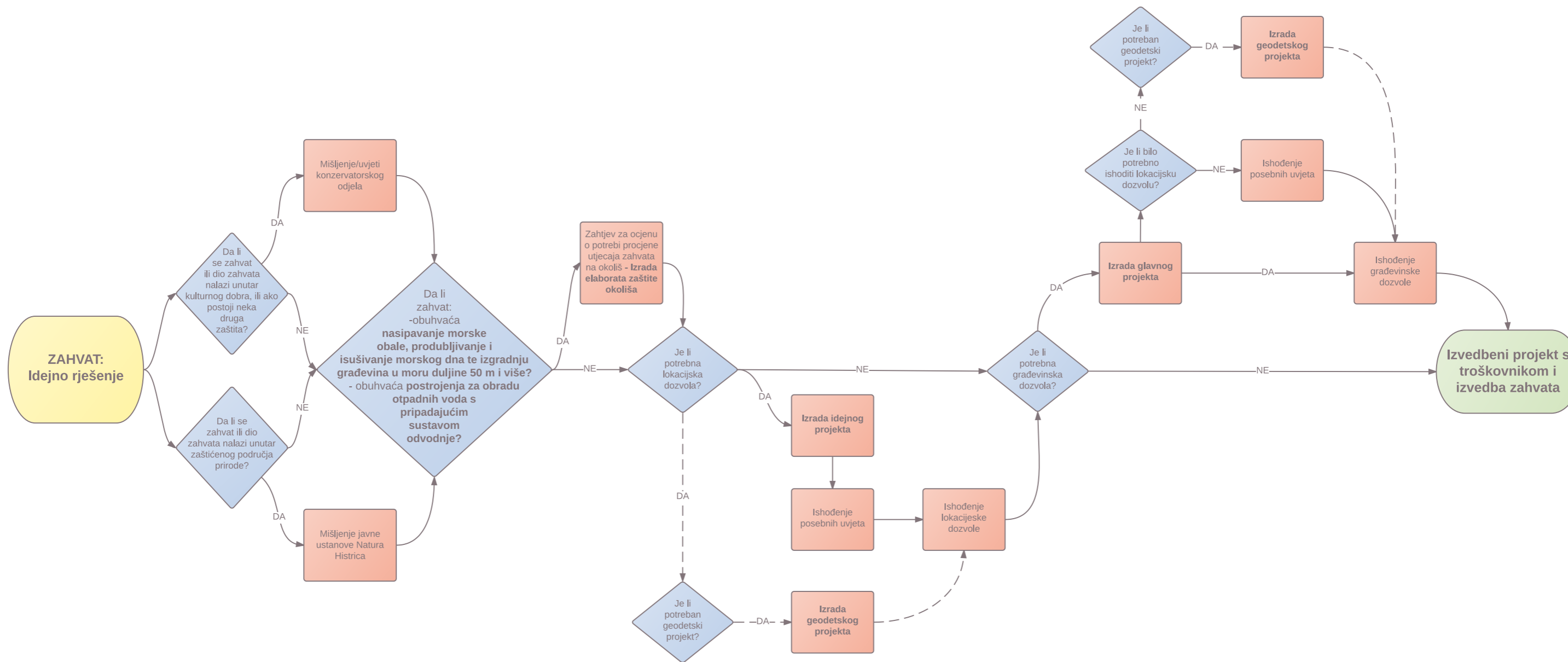
- Kiosk i druga građevina gotove konstrukcije tlocrtno površine do 15 m² u skladu s tipskim projektom za kojega je doneseno rješenje na temelju članka 77. Zakona o gradnji ili tehnička ocjena sukladno posebnom zakonu.
- Nadstrešnica za sklanjanje ljudi u javnom prometu u skladu s tipskim projektom za kojega je doneseno rješenje na temelju

članka 77. Zakona o gradnji ili tehnička ocjena sukladno posebnom zakonu.

- Podzemni spremnik za smještaj tipskih kontejnera za komunalni otpad tlocrtna površine do 15 m² i dubine do 2 m.
- Reklamni pano oglasne površine do 12 m².
- Komunalna oprema (kontejner za komunalni otpad, klupa, koš za otpatke, tenda, jednostavni podesti otvorenih terasa i sl.).

Bez građevinske dozvole i glavnog projekta u skladu s ugovorom o zakupu na šumskom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske može se graditi:

- Kiosk i druga građevina gotove konstrukcije tlocrtna površine do 15 m², u skladu s tipskim projektom za kojega je doneseno rješenje na temelju članka 77. Zakona o gradnji ili tehnička ocjena sukladno posebnom zakonu.
- Reklamni pano oglasne površine do 12 m².



Dijagram: Proces realizacije projektne dokumentacije



SMJERNICE



A. SMJERNICE ZA PROSTORNO-FUNKCIONALNU ORGANIZACIJU PLAŽA

A. 1. OBALNI POJAS UZ URBANE I SEMIURBANE SREDINE

A. 1. 1. IZGRAĐENI OBALNI POJAS UZ URBANE I SEMIURBANE SREDINE

UVOD

Izgrađeni obalni pojas uz urbane i semiurbane sredine po prostorno-funkcionalnoj tipologiji može se podijeliti na:

- Gradska kupališta.
- Urbane plaže.
- Gradska plaža/plažni park.

A. 1. 1. 1. GRADSKO KUPALIŠTE

UVOD

Obala je kod gradskog kupališta posve izgrađena i uređena s građenim strukturama različite namjene i oblika, kako u moru tako i na kopnenom dijelu, te je skladno prostorno-funkcionalnim potrebama i mogućnostima integrirana s urbanim i/ili drugim prostornim sadržajima tvoreći uređeni prepoznatljivi gradski prostor.

Gradska kupališta je značajno po kriteriju posebnosti i privlačnosti ali ne nužno i po veličini,

dimenzijama površine, količini i raznolikosti sadržaja aktivnosti na moru i kopnu.

SMJERNICE

Po sadržajnoj komponenti na gradskom se kupalištu pretežito treba planirati:

- Složeni čvrsti objekt (i/ili objekti), fizički integriran s aktivnostima u funkcionalni prostorni, socijalni i ekonomski sustav u susjedstvu gradskih sadržaja s uslugama hrane i pića.
- Osigurati adekvatne prostore zatvorenog, natkrivenog i otvorenog tipa za servise i opremu.
- Programsku raznovrsnost zabavnih programa treba uskladiti sa potrebama i interesima generacija koje će potencijalno koristiti zabavne sadržaje na kopnu i moru.
- Planirati obalnu šetnicu koja povezuje dijelove kupališta i kupalište u cjelini s ostalim funkcijama grada u neposrednom susjedstvu.
- Zadovoljiti određeni raspon potreba korisnika za aktivnostima u moru do pasivne i aktivne rekreacije i zabave na kopnu s adekvatno uređenim površinama/objektima i opremom te sigurnosnim mjerama.
- Pristupi moraju biti sigurni i lako dostupni a ulaz slobodan pošto se radi o javnom

gradskom prostoru.

- Kvalitetnim sadržajem i oblikovanjem gradskog kupališta težiti poboljšanju kvalitete životnog okoliša stanovnika s mogućnostima produženja sezone i djelimičnog korištenja prostora u cjelogodišnjem periodu ili pak kao mjesto posjeta, šetnje, razgledavanja, “zimskog sunčanja i mogućeg kupanja” i sl.

Prilikom sanacije, adaptacije, rekonstrukcije, renovacije i sličnih zahvata kod postojećih tradicijskih vrijednosti kao što su to stara gradska kupališta, potrebno je proaktivno razmišljanje u smjeru prilagodbe u odnosu na suvremene potrebe dokolice sadašnjih generacija:

- Obratiti pozornost na očuvanje i/ili interpretaciju ambijentalnih vrijednosti suvremenim oblikovnim jezikom za artefakte koji artikuliraju jedno prepoznatljivo vremensko razdoblje, dajući tako kupalištu poseban kulturno-povijesni šarm i prostornu prepoznatljivost uređenom obalom (*waterfront* i/ili *landmark*).
- Ovakvim zahvatima treba nastojati da se obogati i sredina neposrednog susjedstva kao dodana vrijednost dijela gradske sredine ili naselja.

U izgrađenim dijelovima grada ili naselja:

- Zapušteni urbani ambijent moguće je sanirati uređenjem u novo gradsko kupalište koje

sadržajima i oblikovanjem dato obalno područje grada ili naselja dovodi na bogatiju i višu razinu sadržajno-doživljajne vrijednosti s mogućnostima danonoćnih aktivnosti.

- U neposrednom urbanom tkivu/susjedstvu omogućiti i poticati otvaranje dodatnih komplementarnih aktivnosti u sferi ugostiteljstva, trgovine, obrta, servisa i sl.
- U dijelovima obalnog pojasa s neposrednim izgrađenim zaleđem gdje su prostorne mogućnosti za razvoj kupališta ograničene (vlasništvo, izgrađenost, prometna ograničenja i sl.), preporučuje se planiranje obalne šetnice kao poveznice s kupalištem i/ili njegovim dijelovima.

Pristup i veze:

- Ulaz u prostor kupališta kao javni prostor mora biti slobodan.
- Pristup do kupališta treba biti osiguran iz svih pravaca postojećih prometnica i pješačkih komunikacija iz pravca njihovih raskrižja, iz frekventnijih pravaca komunikacije.
- Osigurati parkiralište sa dovoljnim brojem parkirnih mjesta za zadovoljenje potreba kupališta do prihvatljive udaljenosti od 5-10 min. hoda.
- Prostor kupališta mora biti prohodan za sve korisnike, bez fizičkih prepreka, pritom posebice osigurati prohodnost





Pojas uslužno-ugostiteljskih aktivnosti

Višefunkcionalni zeleni pojas uz plažu (zaštitni pojas/ sekundarna plaža)

Šetnica

Višefunkcionalni zeleni pojas uz plažu

Plaža

Riva

Slika 1: Izgrađeni obalni pojas uz urbane i semiurbane sredine



i pristupačnost za osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. Ulazi, pristupi i slijed komunikacija moraju biti povezani, ugodni i čitljivi.

A.1.1.2. URBANA PLAŽA

UVOD

Urbana plaža je artificijelni okoliš u urbanom okruženju koji simulira javnu plažnu frontu putem korištenja vodenih motivacija, pijeska, suncobrana, ležaljki i sjedećih elemenata i slične urbane opreme. To ne uključuje kupanje niti aktivnosti uz obalu koja omogućuje ulazak u vodu.

Tipično područje urbane plaže sadrži prostore za odmor, osvježenje pićem i hranom, sunčanje, igru s vodom i opuštanje, organizaciju glazbeno-scenskih i video događanja, ali ima i snažnu tendenciju biti značajan krajobrazno-arhitektonski simbol grada.

SMJERNICE

Postoje mnoge varijacije urbanih plaža što zavisi o prostornim mogućnostima:

- Nalaze se na gradskoj rivi, uz pješačke koridore, šetnice, na gradskim trgovima ili

drugim prostorima dalje od vode.

- Urbana plaža može biti sezonska instalacija postavljena preko kolnika pješačke ulice, na parkiralištu ili pak na nekom trgu ili zapuštenoj gradskoj sredini, kao privremena ili trajna konstrukcija ili sadržaj.
- Nije nužno javna površina, iako je uvijek otvorena za javnost.
- Mnoge urbane plaže uključuju vodene motivacije u prostoru kao vodoskoke različitog dizajna, visine i funkcije, plitke bazene i/ili objekte za zamagljivanje - hlađenje zraka.
- Neke urbane plaže su opremljene objektima za zabavu, hranu i piće. U nekima su uključeni i manji sportski sadržaji poput odbojke na pijesku i sl.
- Većina urbanih plaža je dizajnirana s ciljem atrakcije za opću populaciju, od obitelji do mladih i starijih građana.
- Unatoč nedostatku prostora za kupanje, kupaći se kostimi obično koriste uz uobičajenu odjeću i u većim urbanim centrima.
- Urbana plaža bi u našim gradovima, u uvjetima manjih i ograničenih površina, bila određena prostorno-rekreativna inovacija, a mogla bi se koristiti za brže sanacije i uređenja zanemarenih kutaka grada s obzirom na manje financijske zahtjeve pri realizaciji.

Pristup i veze:

- Ulaz u prostor bio on javni ili privatni mora biti slobodan.
- Pristup treba osigurati iz svih pravaca postojećih prometnica i pješačkih komunikacija.
- Važno je po mogućnosti oblikovati šetnicu do urbane plaže kao glavnu poveznicu sadržaja.
- Prostor urbane plaže kao svaki javni prostor u gradu mora osigurati pristup osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti i prohodnost bez prepreka.
- Ulazi i pristupi trebaju biti prepoznatljivi i ugodni

A.1.1.3. GRADSKA PLAŽA /PLAŽNI PARK

UVOD

Gradske plaže se nalaze često na rubnom dijelu obalnog prostora grada. Ova tipologija ima pretežito široke prostorne mogućnosti i potencijale u odnosu na potrebe i interese društvene zajednice.

SMJERNICE

Planiranjem zapuštenih ili neuređenih plaža

u uređenu gradsku plažu važno je da se poduzimanjem zahvata sanacije i/ili proširenja predvide:

- Objekti za smještaj uslužnih, rekreativnih, zabavnih, servisnih i/ili drugih aktivnosti te sukladno tome objekti mogu biti čvrste ili fleksibilne montažne konstrukcije.
- Na zelenim i/ili neuređenim javnim površinama u zaleđu plaže može se planirati kopneni rekreativni i zabavni sadržaji plaže. Tako se može formirati kompleksna plaža s pretežitim zelenim-parkovnim komponentama - plažni park.
- U situaciji bliskog turističkog okruženja(hoteli i rjeđe turistička naselja) gdje se odvijaju određene ugostiteljske i druge zabavne i rekreacijske usluge, koje su na neki način integrirane u sustav cjelovite gradske plaže, one čine njen sastavni dio i trebaju imati javni karakter - slobodan pristup i mogućnost korištenja datih usluga.
- Gradska plaža u prostorno-funkcionalnom pogledu treba biti povezana u cjelovit sustav šetnica/komunikacija uzduž obale s drugim plažama/plažnim parkovima, gradom ili naseljem, zaštićenim prirodnim i kulturnim prostornim vrijednostima, kako u direktnom kontaktu tako i u njihovoj percepciji.
- Moguće je planirati i dio plaže za kućne ljubimce uz obalnu šetnicu s prikladnim mogućnostima ulaska u more.



Sekundarna plaža s rekreacijskim sadržajima

Šetnica

Osnovna plaža

Slika 2: Obalni pojas u semiprirodnom/prirodnom stanju uz urbane i semiurbane sredine



Pristup i veze:

- Ulaz u prostor gradske plaže kao javni prostor mora biti slobodan.
- Pristup do gradske plaže treba biti osiguran iz svih pravaca postojećih prometnica i pješačkih komunikacija te ukoliko se radi o otoku, javan-slobodan pristup na pristanište.
- Osigurati parkiralište sa dovoljnim brojem parkirnih mjesta zbog zadovoljenja potreba gradske plaže do prihvatljive udaljenosti od 9 min. hoda.
- Osigurati obalnu šetnicu, kao važnu pješačku komunikaciju i vezu s gradskom sredinom ili naseljem.
- Prostor gradske plaže mora biti prohodan za sve korisnike, bez fizičkih prepreka, pritom u dijelu plaže osigurati prohodnost i pristupačnost za osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.
- Komunikacije do gradske plaže i parkirališta i uređenost samih parkirališta te ulazi, pristupi i komunikacije na gradskoj plaži i uz nju moraju biti povezani, ugodni, čitljivi i sigurni.

A.1.2. OBALNI POJAS U SEMIPRIRODNOM /PRIRODNOM STANJU UZ URBANE I SEMIURBANE SREDINE

UVOD

U okruženju urbane sredine plaže koje su u prirodnom i semi prirodnom stanju, mogu se urediti za potrebe građana i turista.

SMJERNICE

- Zelene površine (šume, kultivirane površine i sl.) u obalnom pojasu trebaju se pretežito planirati u sustavu parkova u funkciji obalne rekreacije.
- Prostor plaže i dna mora: treba očuvati pretežito prirodne strukture raznih vrsta stijena, zrnatog materijala i mulja/pijeska, prirodno formiranog nagiba i reljefne razgibanosti. Na manjim mjestima u točkastim pojavama i/ili manjim plošnim oblicima vršiti antropogene intervencije za bolje i sigurnije ulaske u more i manje plohe za sunčanje a što ne smije poremetiti osjećaj prirodnosti obale.
- Neposredna pozadina plaže - sekundarna plaža: očuvati pojave u kultiviranim i kulturnim formama te semiprirodnim, doprirodnim i prirodnim krajobraznim uzorcima. Treba očuvati snažnije artikulirane krajobrazno-

kulturne tvorevine i poticati njihovo proširenje te povezivanje u cjelovite sustave plažnih parkova.

- U prostorno-funkcionalnom pogledu ovaj tip plaža treba biti povezan u cjelovit sustav šetnica/komunikacija uzduž obale s drugim plažama/plažnim parkovima, naseljenim mjestima, zaštićenim prirodnim i kulturnim prostornim vrijednostima i sl.
- Osigurati plažu za kućne ljubimce uz obalnu šetnicu s prikladnim mogućnostima ulaska u more

Pristup i veze:

- Pristup treba biti uređen kako duž obale, paralelno s njom, tako i s prometnica u unutrašnjosti, okomiti pristup u odnosu na obalu. Za otoke treba biti uređeno pristanište barem na jednom prikladnom mjestu.
- Komunikacija duž obale treba biti bez prepreka i bilo kojih ograničenja, posebice se to odnosi na kampove.
- Osigurati parking površine ili uređenu plohu za parkiranje automobila na udaljenosti do 10 -15 min. hoda. Ona treba biti dimenzionirana na površinu za prihvat tolikog broja posjetilaca da ne ugrozi planirani prihvatni kapacitet plaže ili sustava plaža - plažnih parkova.
- Treba uspostaviti obalnu šetnicu, kao važnu pješačku komunikaciju i vezu s gradskom sredinom, naseljem i turističkim smještajem.

A.2. OBALNI POJAS S TURISTIČKOM NAMJENOM U POZADINI

A.2.1. IZGRAĐENI OBALNI POJAS S TURISTIČKOM NAMJENOM U POZADINI

UVOD

Izgrađeni obalni pojas s turističkom namjenom možemo nazvati kupalište resorta.

S vidika vrste i sadržaja aktivnosti kupališta resorta, ono treba biti bogate sadržajno-doživljajne razine vrijednosti s organiziranim danonoćnim aktivnostima.

SMJERNICE

- Pretežito se tu mogu planirati više složenih objekata raznorodne ugostiteljske, zabavne i rekreacijske usluge s pratećim servisima i spremištima za opremu koja služi za sportske i rekreativne aktivnosti u moru i na kopnu.
- Zadovoljiti treba određeni raspon potreba korisnika za aktivnosti u moru do pasivne i aktivne rekreacije i zabave na kopnu s adekvatno uređenim površinama/objektima i opremon te sigurnosnim mjerama.
- Pristupi moraju biti sigurni i lako dostupni.





Sekundarna plaža s rekreacijskim sadržajima

Šetnica
(biciklistička staza/zaštitni zeleni pojas/
/pješačka staza/zaštitni zeleni pojas)

Osnovna plaža

Slika 3: Izgrađeni obalni pojas s turističkom namjenom u pozadini



- Kupalište resorta treba pružiti posebnost u oblikovnoj dimenziji pošto svojom građom i vizualnom eksponiranošću markantno kreira sliku resorta i njegovu prepoznatljivost (*landmark*) s čime gost identificira svoje ugodan i nezaboravn doživljaj.

Prilikom sanacije, adaptacije, rekonstrukcije i/ili revitalizacije postojećih dijelova resorta koji se nalaze neposredno uz obalni rub važno je sagledati mogućnost organiziranja suvremenog resort kupališta s:

- Artikuliranim oblikovanjem kopneno-morske sredine.
- Planiranjem obalne šetnice s višeslojnom ulogom koja povezuje kupalište s ostalim funkcijama turističkog resorta te sadržajima duž obale: plažnim parkovima, naseljenim mjestima na obali te semiprirodnim i prirodnim predjelima obalnog pojasa.

Pristup i veze:

- Pristup do kupališta treba biti osiguran iz svih pravaca postojećih prometnica i pješačkih komunikacija.
- Važno je po mogućnosti oblikovati obalnu šetnicu kao glavnu poveznicu sadržaja u okvirima kupališta resorta i izvan njega uzduž obale stvarajući pješački kontinuitet sa snažnom rekreativnom i oblikovnom funkcijom u slici resorta.

- Prostor kupališta resorta mora biti prohodan za sve korisnike, bez fizičkih prepreka, pritom posebice osigurati prohodnost i pristupačnost za osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. Ulazi, pristupi i slijed komunikacija moraju biti povezani, ugodni i čitljivi.

A.2.2. PRIRODNI I SEMIPRIRODNI OBALNI POJAS S TURISTIČKOM NAMJENOM U POZADINI

UVOD

Pošto se ovaj tip plaže uobičajeno proteže na većoj duljini obale, ona bi trebala biti raščlanjena u veće ili manje segmente s racionalno raspoređenim uslužnim i servisnim sadržajima duž obalne šetnice.

SMJERNICE

U odnosu na željeno brendiranje plaža uz turističke objekte, mogu se planirati:

- Različiti sadržaji u moru, na plaži i posebice na sekundarnoj plaži.
- Skladno tome planiraju se i vrste usluga, servisa i opreme čiji objekti mogu biti čvrste ili fleksibilne montažne konstrukcije zbog sve brže promijenljivosti interesa/potreba

sadržaja turističke dokolice.

- Takva po sadržaju profilirana plaža željenog brenda te prostornih mogućnosti može imati manji opseg izgrađene obale i intenzitet uređenosti dna mora i kopnenog dijela za rekreativne i zabavne sadržaje.

Prilikom adaptacije, rekonstrukcije, širenja turističkih smještajnih kapaciteta, racionalno je poduzimanje radikalnijih zahvata uređenja postojećih slabo kvalitetnih, zapuštenih ili neuređenih dijelova plaža, u moru i na kopnu u suvremeno uređene plaže/plažne parkove resorta kao proširenim dnevnim boravkom turista:

- Bitno je da se poduzimanjem zahvata rekonstrukcije i/ili proširenja predvide sadržaji s diversificiranom doživljajnom ponudom.
- Uređenje takve obale treba usmjeriti u svrhovit sustav plažnih parkova s čime se podiže kvaliteta turističkog boravišta, rekreacijskih i zabavnih potencijala.
- Treba težiti fragmentaciji većih plažnih površina na manje segmente zbog stvaranja ugodnijeg osobnog (intimnog) boravka gostiju na plaži.
- Potrebno je planirati dio plaže za kućne ljubimce s nužnom opremom i prikladnim mogućnostima ulaska u more.

Pristup i veze:

- Zbog povezivanja i ostvarenja cjelovite komunikacije važno je uspostaviti neprekinutu šetnicu duž obale.
- Šetnica mora biti bez ograničenja u dužobalnoj komunikaciji, s pristupom do mnogih raznovrsnih tematskih sadržaja zaštitno-ekološke naravi ili pak kulturno povijesnog ili rekreativnog sadržaja i dr.
- Obalnu šetnicu pretežito treba smještati u pozadinu primarne plaže te je treba integrirati u sekundarnoj plaži.
- Prilikom oblikovanja i posebice trasiranja šetnice treba voditi brigu o ostvarenju višestruke uloge i funkcije
- Pristup do plaže i pristaništa, kada se radi o otoku, mora biti slobodan s obzirom na to da se radi o pomorskom dobru kao javnom dobru,
- Pristup do plaže treba biti osiguran kako iz turističkog resorta, isto tako i duž obale, javan-slobodan pristup na pristanište,
- Prostor resort plaže mora biti prohodan za sve korisnike, bez fizičkih prepreka, pritom u pojedinim dijelovima plaže osigurati prohodnost i pristupačnost za osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.
- Komunikacije uzduž plaže te ulazi, pristupi i komunikacije po plaži moraju biti funkcionalno povezani, ugodni, čitljivi i sigurni.





Sekundarna plaža

Šetnica

Sekundarna plaža

Osnovna plaža

Slika 4: Prirodan i semiprirodan obalni pojas s turističkom namjenom u pozadini



A.3. OBALNI POJAS U PRIRODNOJ I SEMIPRIRODNOJ SREDINI

UVOD

Raznolikost i bogatstvo obalnog pojasa daje veće mogućnosti ostvarenja interesa s doživljajno bogatijim sadržajima u sferi prirodnosti. Zaštita i cjelovitost vrijednih obalnih ekosustava s pretežito prirodnim reljefom i strukturom obale i dna mora može se malim i skladnim planskim intervencijama prilagoditi potrebama za doživljajem prirodni i divljine.

SMJERNICE

Zbog interesa očuvanosti i raznolikosti takvih krajobraza u obalnom pojasu važno je imati na umu usmjerenje da zbog očuvanja od degradacija prirodni, treba planirati zahvate prilikom prostorno-funkcionalnog uređenja u dva različita prirodna i semiprirodna sustava:

- Prostor plaže i dna mora: treba čuvati pretežito prirodne strukture raznih vrsta stijena, rastresitog (zmatog) materijala i mulja/pijeska i prirodnu reljefnu razgibanost. Na manjim mjestima je moguće vršiti intervencije za bolje i sigurnije ulaske u more radi kupanja, razgledavanja podmorskih ekosustava i vrste datog staništa, a što ne smije poremetiti karakteristike prirodni

podmorja i obale.

- Neposredna pozadina plaže - sekundarna plaža: očuvati pojave u zatečenom stanju prirodnog razvoja s naročitom pozornosti na obalni šumski rub s posebnom ekološko-zaštitnom funkcijom od djelovanja mora, te posebnosti i izuzetnosti dijelova krajobraznih i kulturnih vrijednosti.
- Aktivnostima uređenja podupirati produktivnost, složenost i stabilnost ekološke raznolikosti, bogatstvo biotopa, čuvanje i razvoj iznimnih kulturnih krajobraza kao predmet interesa za razne tematske sadržaje i razgledavanje.

Pristup i veze:

- Pristup treba biti uređen duž kopnenog dijela obale, paralelno s njom. Za otoke, po mogućnosti treba biti uređeno pristanište barem na jednom prikladnom mjestu.
- Treba uspostaviti obalnu šetnicu/stazu, kao važnu pješačku komunikaciju bez prepreka i ograničenja za pješake.
- Pristupi u more i veze na prirodnoj plaži s minimalnim zahvatima skladno karakteristikama okolnih prostornih struktura.
- Uzduž obale uspostaviti poveznicu s drugim tipovima šetnice i sadržajima u prostoru.

A.4. PRIRODNI I SEMIPRIRODNI OBALNI POJAS, PLANIRANO UREĐENJE

Smjernice uređenja ove kategorije obalnog pojasa su opisane pod točkom A.3.

U situaciji prirodnih i semiprirodnih dijelova obala koje su planski opredijeljene za korištenje s namjenom plaže treba postupkom valorizacije, optimizacije te razrade prostornog rješenja utvrditi:

- Ciljeve društvene zajednice s vidika razvojnih i zaštitnih potreba.
- Stanje fizičkih karakteristika prostora i trendove korištenja date plaže i dr.
- Potencijale s jedne i moguće konfliktne situacije s druge strane s osjetljivim i ranjivim sustavima posebne prirodne vrijednosti.
- Varijantnim sagledavanjem treba izviditi mogućnosti razmještaja funkcija plaže s vidika razvojnih/zaštitnih interesa.
- Dostup do plaže i ulaze u more te uspostava obalne staze-šetnice kao oblika dužobalne poveznice s ostalim plažnim sustavima.
- Treba potom planskim rješenjima (programski i idejni vidik rješenja) opredijeliti način i stupanj uređenja osnovne i sekundarne plaže, koji dijelovi plaže trebaju ostati u prirodnom stanju s ciljanim režimom zaštite,

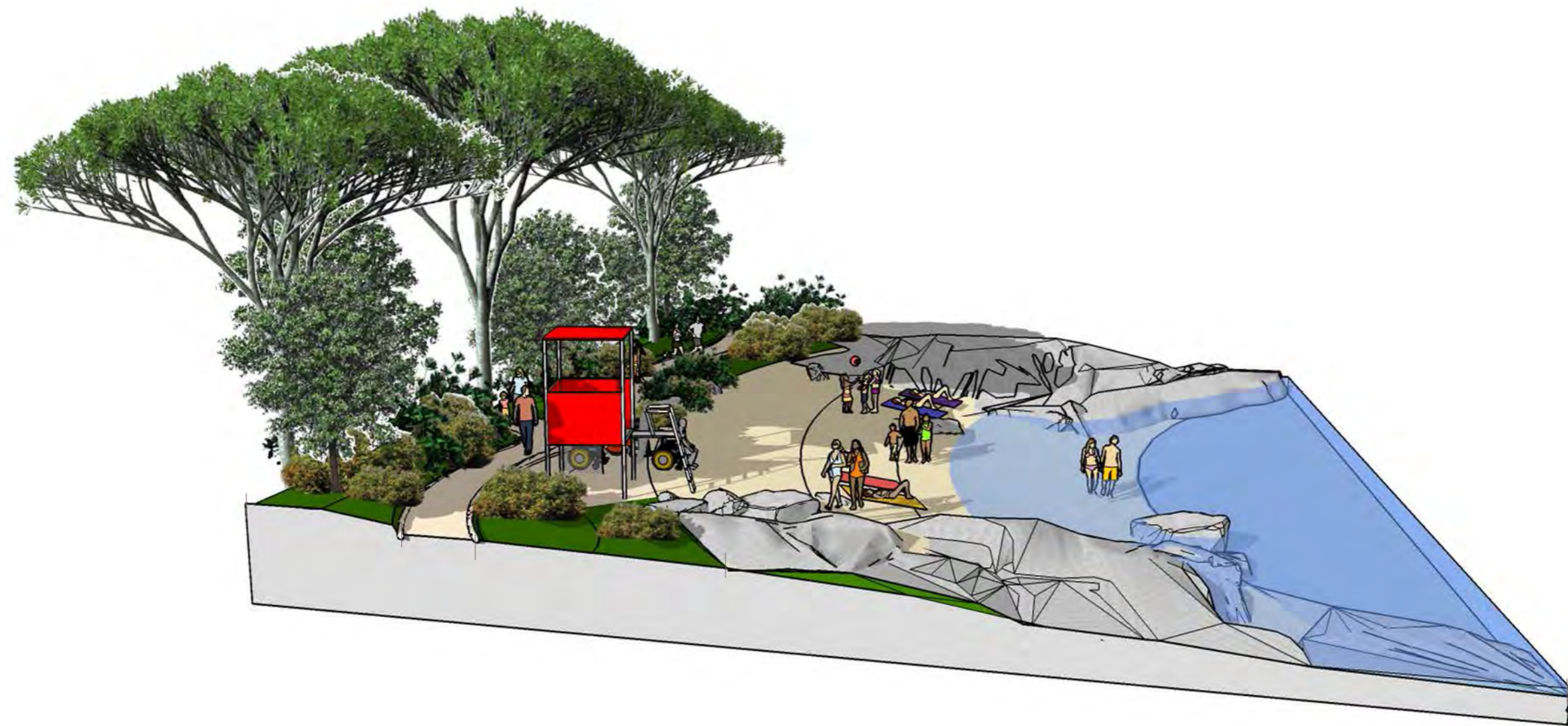
intenzitetom korištenja (kapacitet plaže) i dr.

A.5. PRIRODNI I SEMIPRIRODNI OBALNI POJAS S PLANIRANOM TURISTIČKOM NAMJENOM

Smjernice uređenja prirodnog i semiprirodnog obalnog pojasa s planiranom turističkom namjenom skladna je smjericama opisanim pod točkama A.2.1 i A.2.2. u zavisnosti o:

- Interesima, ciljevima razvoja turističkih sadržaja duž obalnog pojasa.
- Lokaciji zahvata.
- Tipu i opsegu planiranih zahvata.
- Prostornim, fizičkim ograničenjima.
- Osjetljivosti prirodnih i kulturnih sustava vrijednosti.

Za dijelove obalnog pojasa koji su prostorno-planskom dokumentacijom opredijeljeni za turističku namjenu, neminovno treba usporedno s planiranjem turističkih sadržaja integrirati pitanje uređenja obalnog pojasa u cjelovit i integrirani sustav plaže s turističkim sadržajima. Integralni pristup planiranju turističkih smještajnih jedinica i komplementarnih sadržaja s plažnim sustavom omogućuje optimizirana rješenja s vidika razvojnih društvenih potreba i zaštite te integracije krajobrazno-kulturnih i ekološko-zaštitnih sustava vrijednosti u turističku dokolicu.



Očuvani prirodni
šumski rub

Šetnica

Prirodni zeleni pojas
uz obalu

Osnovna plaža

Slika 5: Obalni pojas u prirodnoj i semiprirodnoj sredini - plaža od rastresitog materijala





Staza

Prírodní obalni pojas

Slika 6: Obalni pojas u prirodnoj i semiprirodnoj sredini - očuvana prirodna (muljevita) plaža





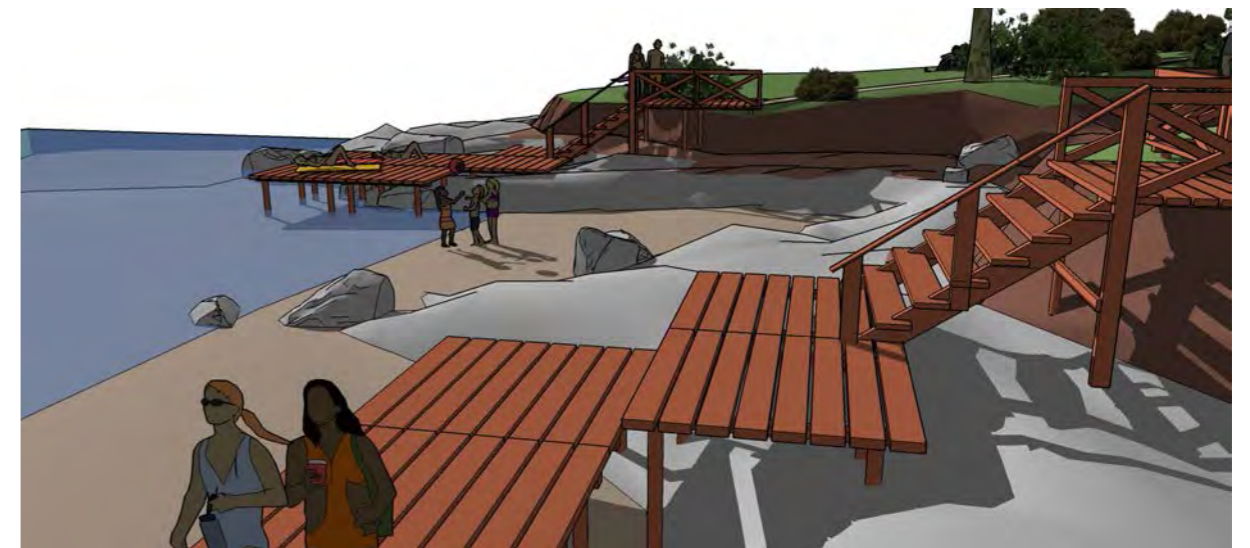
Slika 7: Prirodni i semiprirodni obalni pojas - planirano uređenje na sekundarnoj plaži



Slika 8: Prirodni i semiprirodni obalni pojas - planirano uređenje - očuvanost osnovne plaže



Slika 9: Primjer mogućeg rješenja uređenja prirodne plaže s očuvanjem prirodnih vrijednosti na osnovnoj plaži











Slika 10: Primjer mogućeg rješenja uređenja prirodne plaže s očuvanjem/premošćivanjem prirodnih vrijednosti - detalj





SMJERNICE ZA PROSTORNO-FUNKCIONALNU ORGANIZACIJU PLAŽA: Buje, Umag, Brtonigla, Novigrad, Tar - Vabriga

LEGENDA

- | | |
|--|---|
|  Granica obuhvata |  Obalni pojas s planiranom namjenu koja nije u funkciji rekreacije |
|  Obalni pojas uz urbane i semiurbane sredine |  Obalni pojas koji nije u funkciji rekreacije |
|  Obalni pojas s turističkom namjenom u pozadini | |
|  Obalni pojas u prirodnoj i semiprirodnoj sredini | |
|  Prirodni i semiprirodni obalni pojas, planirano uređenje | |
|  Prirodni i semiprirodni obalni pojas s planiranom turističkom namjenom | |





SMJERNICE ZA PROSTORNO-FUNKCIONALNU ORGANIZACIJU PLAŽA: Poreč, Funtana, Vrsar, Kanfanar, Rovinj

LEGENDA

- Granica obuhvata
- Obalni pojas uz urbane i semiurbane sredine
- Obalni pojas s turističkom namjenom u pozadini
- Obalni pojas u prirodnoj i semiprirodnoj sredini
- Prirodni i semiprirodni obalni pojas, planirano uređenje
- Prirodni i semiprirodni obalni pojas s planiranom turističkom namjenom
- Obalni pojas s planiranom namjenu koja nije u funkciji rekreacije
- Obalni pojas koji nije u funkciji rekreacije





SMJERNICE ZA PROSTORNO-FUNKCIONALNU ORGANIZACIJU PLAŽA: Bale, Vodnjanj, Fažana, Pula

LEGENDA

- | | |
|--|---|
| — Granica obuhvata | — Obalni pojas s planiranom namjenu koja nije u funkciji rekreacije |
| — Obalni pojas uz urbane i semiurbane sredine | — Obalni pojas koji nije u funkciji rekreacije |
| — Obalni pojas s turističkom namjenom u pozadini | |
| — Obalni pojas u prirodnoj i semiprirodnoj sredini | |
| — Prirodni i semiprirodni obalni pojas, planirano uređenje | |
| — Prirodni i semiprirodni obalni pojas s planiranom turističkom namjenom | |





SMJERNICE ZA PROSTORNO-FUNKCIONALNU ORGANIZACIJU PLAŽA: Medulin, Ližnjan, Marčana

LEGENDA

- Granica obuhvata
- Obalni pojas uz urbane i semiurbane sredine
- Obalni pojas s turističkom namjenom u pozadini
- Obalni pojas u prirodnoj i semiprirodnoj sredini
- Prirodni i semiprirodni obalni pojas, planirano uređenje
- Prirodni i semiprirodni obalni pojas s planiranom turističkom namjenom
- Obalni pojas s planiranom namjenu koja nije u funkciji rekreacije
- Obalni pojas koji nije u funkciji rekreacije





SMJERNICE ZA PROSTORNO-FUNKCIONALNU ORGANIZACIJU PLAŽA: Barban, Raša, Labin, Kršan

LEGENDA

- | | |
|--|---|
| — Granica obuhvata | — Obalni pojas s planiranom namjenu koja nije u funkciji rekreacije |
| — Obalni pojas uz urbane i semiurbane sredine | — Obalni pojas koji nije u funkciji rekreacije |
| — Obalni pojas s turističkom namjenom u pozadini | |
| — Obalni pojas u prirodnoj i semiprirodnoj sredini | |
| — Prirodni i semiprirodni obalni pojas, planirano uređenje | |
| — Prirodni i semiprirodni obalni pojas s planiranom turističkom namjenom | |



B. SMJERNICE ZA STRUKTURNO UREĐENJE POJASA MORSKE OBALE - PLAŽE

UVOD

Osnovne strukturne komponente cjelovite plaže u kojoj se odvija maritimna (turistička) dokolica u prostoru uređenja pojasa morske obale se po strukturi sadržaja mogu podijeliti u dva osnovna funkcionalno povezana, komplementarna prostorna sustava:

- B. Morska obala:
 - B.1. Morsko dno.
 - B.2. Osnovna plaža.
- C. Sekundarna plaža.

B.1. SMJERNICE ZA UREĐENJE MORSKOG DNA

UVOD

Osnovne strukturne komponente mora i podmorja za koje se daju smjernice uređenja su:

- Struktura morskog dna (podvodni dijelovi stabilizacijskih pera, podvodne školjere, podvodni pragovi i sl.).
- Oprema na vodi (tvrde i mekane plutajuće strukture, igrala na vodi, plutače - granični markeri i sl.).

Smjernice uređenja morskog dna se odnose na

osnovne strukturne komponente morskog dna i na sve one zahvate kojima se poboljšavaju uvjeti zaštite od erozije zrnatog/rastresitog materijala i uvjeti za kupanje u pojasu dubine pretežito povoljne za kupanje.

SMJERNICE

- Za ostvarenje adekvatnih nagiba morskog dna, potrebno je proširenje pojasa koristivog dijela morskog dna za aktivnosti kupača. To je moguće ostvariti iskopima obale i/ili nasipavanjem plitkog dijela morskog dna do dubljih dijelova mora.
- Po potrebi moguće je graditi podvodne zaštitne barijere od prirodnog ili prefabriciranog materijala koji čine fizičku potporu nasipanom materijalu i djelotvornu zaštitu od erozije prilikom snažnijeg vjetrovalnog utjecaja.
- Gradnjom podvodnih zaštitnih barijera, moguće je uz primarni funkcionalni vidik, smisljeno ugraditi još i druge rekreacijske funkcije koje se odvijaju uz obalu te ekološki i pecepcijski vidik uređenja. Mogu se oblikovati veće i manje kavernoze šupljine, procjepi i sl. te tako smisljeno stvoriti potencijale za formiranje različitih tipova kompleksnih ekoloških niša za različite vrste flore i faune s bogatim scenerijama reljefa i života podmorja.
- Oprema na vodi koja se može planirati u okvirima aktivnosti na moru i zaštite su tvrde i

mekane plutajuće strukture koje mogu služiti za različite zabavne programe i događaje; oprema za sportske igre na moru (waterpolo i sl.), igrala na vodi za različite uzraste mladih te plutače - granični markeri za sigurnost morskog dijela plaža od plovila.

B.1.1. STJENOVITO MORSKO DNO

UVOD

U situacijama nepovoljne strukture stjenovitog morskog dna, za potrebe ulazaka u more, igru u plićacima i slično, moguće je sprovesti zahvate poboljšanja reljefa i strukture morskog dna.

SMJERNICE

- Vršiti se mogu iskopi s uklanjanjem i drobljenjem oštrijih i grubih stijenskih struktura u međuplimnoj zoni i plitkog dijela morskog dna u pojasu dubine koja osigurava kvalitetno korištenje.
- Iskopima u međuplimnoj zoni i plitkih dijelova morskog dna i/ili kopnenog dijela može se oblikovati podmorje koje služi za ugodniju aktivnost kupanja u pogodnijim većim dubinama, s povoljnom strukturom i nagibom reljefa morskog dna.
- Morsko dno se može urediti s pretežito

zrnatom sedimentnom i/ili stijenskom strukturom (pijesak, oblutak, šljunak i slično) onih frakcija koje su pogodne za funkcionalno korištenje - kupanje u plitkom pojasu mora.

- Preporučuje se očuvanje pojedinih postojećih i/ili integracija novih stjenovitih struktura u moru koje posjeduju izuzetne, posebne ili rijetke karakteristike te koje omogućuju posebnu aktivnost rekreacije u moru, očuvanje/formiranje zasebnog staništa vrsta, podvodnu percepcijsku zanimljivost i slično.

B.1.2. MORSKO DNO OD PIJESKA

UVOD

Kod ove strukture pomičnog dna pojavljuju se pretežito dva tipa problematičnih situacija za koje je moguće predvidjeti određene zahvate s kojima se mogu poboljšati uvjeti za korištenje širokog pojasa aktivnosti kupanja i zabave u moru.

SMJERNICE

- U situacijama veće vjetrovalne dinamike i morskih strujanja, dolazi do pomicanja pijeska sa značajnim promjenama reljefa i strukture dna koja je manje povoljna za aktivnost kupanja i hodanja po morskome dnu.
- Stabilizacija se takvih pomičnih dna može



efikasno vršiti primjenom odgovarajućih “umreženih pragova” različite strukture i veličine te oblikovanjem bočnih i vanjskih rubnih dijelova plaže.

- Kada se pješčana podloga nalazi podalje od obale, s ugodnim dubinama za aktivnosti kupanja i igre u moru, ali s pojasom plaže i međuplimnom zonom koje imaju manje neugodnu strukturu za pristup pješčanom dnu (krupna frakcija objajastog kamena, oštro naborano stijenje i slično), mogući su zahvati odstranjivanja krupnijih frakcija objajastog kamena šakavca s ostavljanjem sitnozrne frakcije, dohrana s sitnozrnim ugodnijim frakcijama te rješenja u smjeru gradnje posebnih ulazaka u more s kojima se mogu premostiti otežavajuće okolnosti strukture neposrednog prvog dodira s morem.

B.1.3. MORSKO DNO OD OBLUTKA

UVOD

S obzirom na to da se radi o pomičnim frakcijama morskog dna za jačeg vjetrovalnog djelovanja, nanosi se nalaze kako na međuplimnoj zoni tako i pretežito na primarnoj plaži.

SMJERNICE

- Kod sitnijih objajastih, ugodnih frakcija oblutka vrši se bonifikacija strukture odstranjivanjem krupnijih frakcija objajastog kamena i/ili dijelova oštro naboranih stijena te po potrebi dopunjuje (prihranjuje) adekvatnim frakcijama sitnozrnog kamenog materijala.
- Kod krupnijih objajastih frakcija kamena šakavca, u međuplimnoj zoni i dublje, vrši se njihova selekcija i odstranjivanje uz ostavljanje sitnozrnih frakcija.
- Moguće je izvoditi i zahvate odstranjivanja - iskopa možebitnih oštro naboranih stijena, dopuna (dohrana) sa sitnozrnim frakcijama kamena.

B.1.4. MULJEVITO MORSKO DNO

UVOD

Ova dna imaju ograničene mogućnosti korištenja za potrebe rekreacije u moru s posebno otežavajućim mogućnostima hodanja po njihovoj žitkoj strukturi pa su zato i smanjene atraktivnosti.

SMJERNICE

- Iskopima / nasipavanjem dijela kopna i/

ili plitkog i pretežito muljevitog dna doći do većih korisnih dubina gdje se uobičajeno nakuplja sitnozrni pijesak pogodan za aktivnosti kupanja, hodanja i igru.

- Mogu se stvoriti blaži nagibi s formiranjem šireg pojasa plaže koji je djelomice pod vodom, sve s ugodnom sitnozrnatom strukturom za korištenje.
- Kod teže prohodnih površina moguće je urediti posebne segmente raznolike širine (koridore) u međuplimnoj zoni, do dubljeg aktivno korisnog podmorja i do povoljnije zrnate pješčane strukture morskog dna. Uz to je moguće istovremeno očuvati karakteristične muljevite dijelove obale.

B.2. SMJERNICE ZA STRUKTURNO UREĐENJE OBALE OSNOVNE PLAŽE

UVOD

Osnovne strukturne komponente plaže za koje se daju smjernice uređenja su:

- Struktura obale (s valobranima, stabilizacijskim perima i sl.)
- Ulazi u more
- Pristupačnost plaže i mora osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti
- Posebni dijelovi plaža za kućne ljubimace

- Oprema na plaži

Smjernice strukturnog uređenja plaža su sintetizirane i sistematizirane u odnosu na pojavne oblike njene temeljne strukture sagledane po različitim pojavnim oblicima namjene i uređenja:

- U urbanim i semiurbanim prostorima
- Uz turističku namjenu
- U prirodnim i semiprirodnim sredinama

Kapacitet/mogućnost intervencija i intenzitet uređenja obale zavisi o njenom stanju i tipu strukture te o potrebama za plažnim prostorom.

Opseg zahvata s izmjenama primarnog reljefa obale zavisi o stanju i potrebama po količini i kvaliteti plaže te o prirodno-zaštitnim zahtjevima.

Za potrebe planiranja maksimalnog kapaciteta plaža može se koristiti minimalna neto površina plaža koja odgovara najvećoj osobnoj udaljenosti i minimalnoj socijalnoj udaljenosti (1+ 1,20): 2 = 1,10m, što odgovara omjeru maksimalnog opterećenja plažnog prostora **C_{max} = 3,8 m² / osobi**. Ovoj se maksimalnoj normi trebaju pribrojiti smetnje koje za svaki dio obale imaju posebne prirodne i/ili antropogene karakteristike.

SMJERNICE

- Kod strmih i visokih obala s neadekvatnom strukturom za korištenje, u zavisnosti



o karakteristikama stjenovite stukture, kapaciteta/kvaliteta i potrebi ili interesu, površine se za kupače mogu povećati/poboljšati gradnjom plošnih (terasastih) struktura uz stvaranje većeg (proširenog) pojasa osnovne plaže.

- Moguće je kod strmih obala graditi blaži nagib najnižeg dijela plaže služeći se zahvatima nasipavanja mora i/ili iskopa i terasiranja u kopnenom dijelu plaže.
- Mogući su i samo mjestimični zahvati s terasiranjem strme obale uz očuvanje kvalitetnijih i posebnih dijelova prirodnih stjenovitih struktura.
- U situacijama prosječno blagih nagiba obale, mogu se pojaviti potrebe za povećanjem kapaciteta ili komfora, što podrazumijeva povećanje površine dakle proširenja pojasa koristivog dijela plaže za aktivnosti kupača. To se može ostvariti iskopima obale i/ili nasipavanjem plitkog dijela morskog dna do dubljih dijelova mora.
- Gradnjom valobrana i stabilizacijskih pera sa zaštitnim školjerama, rubova obale i drugeih konstrukcija uz primarnu zaštitnu funkciju mogu se ugraditi i druge rekreacijske i ekološke funkcije te percepcijki ugodne slike plaže.
- Na plaži gdje se iznajmljuju plovila može se osigurati pojas plaže uz rub sa sekundarnom plažom, u neposrednoj pozadini mjesta za

spust plovila (sandolina, surf daske i sl.), za njihovo dnevno odlaganje i iznajmljivanje u dužini od min 4-6m. ili min 20 m².

B.2.1. OBALE BETONSKE I KAMENO-BETONSKE KONSTRUKCIJE I SLIČNE OBALE

UVOD

Opseg je zahvata recipročan zahtjevima za uređenjem plaže, ovisi o stanju u urbanim i semiurbanim prostorima te uz turističku namjenu i o potrebi za boljom kvalitetom ili većim kapacitetom plaže. Zahtjevi se odnose na:

- Djelimične zahvate poboljšanja kvalitete plaža - sanacija, rekonstrukcija, adaptacija
- Cjelovite zahvate poboljšanja kvalitete - renovacija, prenamjena i sl.
- Produženje obalne linije s povećanjem mjesta dodira kopna s morskom sredinom
- Povećanje/smanjenje kapaciteta plaže

SMJERNICE

U slučajevima postojeće, već uređene obale od betonske i kameno-betonske konstrukcije, usmjeravaju se određene mogućnosti strukturnog uređenja:

- Za reljefno i strukturno preuređenje postojeće plaže kameno-betonske konstrukcije moguće je modeliranje obalnog ruba, za uređenje i oblikovanje sigurnih i kvalitetnih ulazaka u more, sjedenje, igru i hodanje po rubu obale, skakanje u more i sl. Zato se obalni rubni pojas može preurediti s pretežitom zratom sedimentnom i/ili drobljenom stijenskom strukturom onih frakcija koje su pogodne za hodanje.
- Moguće je oblikovati i čvrsti obalni rub.
- Oblikovanje obalnog ruba moguće je povisiti, sniziti, održati u visini osnovnog sunčališnog platoa i/ili fragmentirati u više nivoa stepenicama, tersastim strukturama, rampama i sl.
- Uređenje površina za sunčališta s mogućnostima za ležanje, na suncu, u hladovini i sl. omogućava se gradnjom ploha od tvrdih, rastresitih i mekih materijala raznovrsnih struktura, tekstura i obrade.
- Sunčališne plohe mogu u odnosu na strmije nagibe biti po visini raščlanjene u više terasa s vertikalnom i plošnom građom.
- U raščlanjenju većih plošnih površina u manje plohe te većih vertikalnih ploha - zidova, u natkrivanju dijelova sunčališta radi sjenke, mogu se koristiti vegetacijske strukture.
- Raščlanjenje većih sunčališnih površina može se obaviti još i reljefnim oblikovanjem terena.

B.2.2. STJENOVITE OBALE

UVOD

Na primarnoj plaži koja ima pretežito ili djelimično nepodesnu strukturu i teksturu stjenovite obale (oštro/blago naborana, raspucana, procijepljena, hrapava, glatka, uslojena) mogu se vršiti zahvati na njenom strukturnom poboljšanju zbog boljeg korištenja. Zahvati koji omogućuju lakše, udobnije i sigurnije hodanje i druge aktivnosti mogu se sprovesti poboljšanjem reljefne strukture i teksture podnih-plošnih površina s povoljnijim nagibima i širinom pojasa plaže te očuvanjem onih koje služe razvojnim/zaštitnim funkcijama.

SMJERNICE

- Moguće je vršiti iskope s uklanjanjem i drobljenjem oštrijih i grubih stijenskih struktura u zoni primarne plaže.
- Iskopima u kopnu i nasipom u moru mogu se dobiti veće površine sa zaravnjenim i/ili blago nagnutim plohama pogodnim za aktivnosti koje se odvijaju na primarnoj plaži.
- Kod stjenovitih se obala mogu uspješno raščlaniti veće plošne površine na manje fragmente koristeći postojeće i/ili stvarajući nove zaravnjene plohe s ugodnom teksturom za korištenje. Uz to važna je preporuka očuvanje i/ili formiranje manjih/većih



dijelova postojećih/novih stjenovitih struktura s posebnim karakteristikama. Uz to mogu se koristiti i vegetacijske komponente, strehe i sl. koji zajedno formiraju zasebne i ugodne fizičke/funkcionalne i percepcijske ambijente plaže.

- Kod strmijih se stjenovitih obala raščlanjenje može izvršiti formiranjem terasastih struktura.
- Za veće ili manje segmente obale važna je i vrijednosna ocjena njihove strukture, geomorfološke posebnosti, tipičnosti ili pak izuzetnosti, rijetkosti i sl. kao bi se očuvali posve prirodni i izuzetni manji ili veći dijelovi obale koji eksponiraju prirodnost te kao takvi integrirali u planska rješenja plaže.
- Struktura podnih površina za aktivno korištenje treba biti zaravnjena, tvrde, glatke, rastresite ili mekane sitnozrnate teksture ugodne za aktivnosti koje se odvijaju na primarnoj plaži.

B.2.3. PJEŠČANA OBALA

UVOD

Pješčane obale i/ili pretežito pješčane, koje se uglavnom nalaze u uvalama, s obzirom na sitnozrne strukture imaju svojstva pomicanja i selidbe u okvirima plaže te većeg ili manjeg otkrivanja stjenovite podloge ili stršećih stijena pa se aktivnosti uređenja usmjeravaju u nekoliko

temeljnih pravaca s poboljšanjem stanja za korištenje u sferi aktivnosti.

SMJERNICE

- Kada zbog većeg vjetrovalnog utjecaja i morskih strujanja dolazi do preseljenja temeljne mase pijeska s jednog na drugi dio plaže te dođe do značajnijih promjena reljefa i strukture plaže sa smanjenim pogodnostima za aktivnost kupanja i hodanja po morskom dnu, potrebno je poduzeti zahvate odgovarajućim oblikovanjem srukturnih prepreka koje imaju ambivalentnu funkciju: zaštite od seljenja pijeska i uređenja dijela plaže za korištenje.
- Kada se uz pretežito pješčanu podlogu nalaze i dijelovi plaže s naboranom ili oštrom stjenovitom strukturom, onda se po potrebi vrše i zahvati iskopa oštrijih dijelova stijena. Ostavljaju se plošni i blaže naborani oblici i one stijenovite formacije koje ugodnim karakteristikama daju mogućnost korištenja a položajem fragmentiraju veće površine u manje "krpe" s djelotvornim zaštitnim utjecajem spriječavanja/smanjenja selidbe pješčane mase.

B.2.4. OBALA OD OBLUTKA

UVOD

Kod ove strukture obale razlikuju se sitnija frakcija oblutka pogodna za korištenje na plaži koja je pretežito u donjim slojevima i krupnije objajaste frakcije koje svojom veličinom otežavaju korištenje i nalaze se pretežito u gornjim slojevima. Pošto se radi o pomičnim frakcijama na obali, za vrijeme snažnijeg vjetrovalnog djelovanja nanosi se premještanje iz jednog u drugi dio plaže i pretežito na njene više dijelove.

SMJERNICE

- Kod sitnijih objajastih, ugodnih frakcija oblutka s primjesma krupnijih obliha formi i/ili stršećih, oštro naboranih stijena, mogu se vršiti mjestimična poboljšanja odstranjivanjem krupnijih frakcija objajastog kamena i/ili dijelova neugodnih stijena te po potrebi dopunom (prihranom) s adekvatnim frakcijama sitnozrnog kamenog materijala.
- Kod krupnijih objajastih frakcija kamena šakavca, vrši se njihova selekcija i odstranjivanje uz ostavljanje sitnozrnih frakcija. Osim toga tu se mogu izvoditi i zahvati odstranjivanja - iskopi može bitnih oštro naboranih stijena, dopuna (dohrana) sa sitnozrnim frakcijama kamena te drugim intervencijama i strukturama glatke, sitno hrapave, rastresite i/ili mekane teksture.

B.2.5. MULJEVITE OBALE

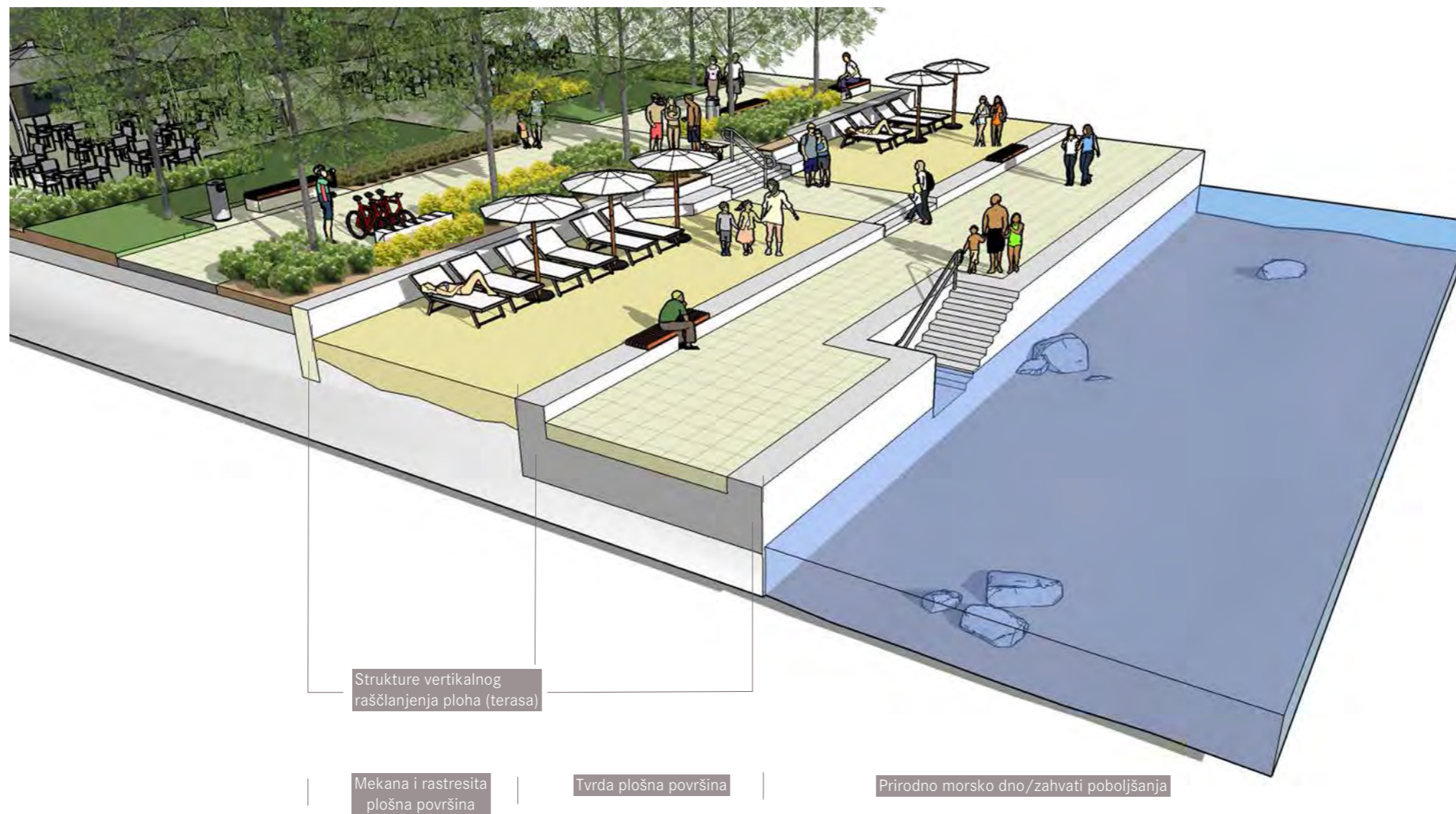
UVOD

Muljevite obale imaju ograničene mogućnosti korištenja za potrebe rekreacije s obzirom na karakteristike žitke strukture s posebno otežavajućim mogućnostima hodanja pa se zato i manje koriste u svrhe aktivne plaže.

SMJERNICE

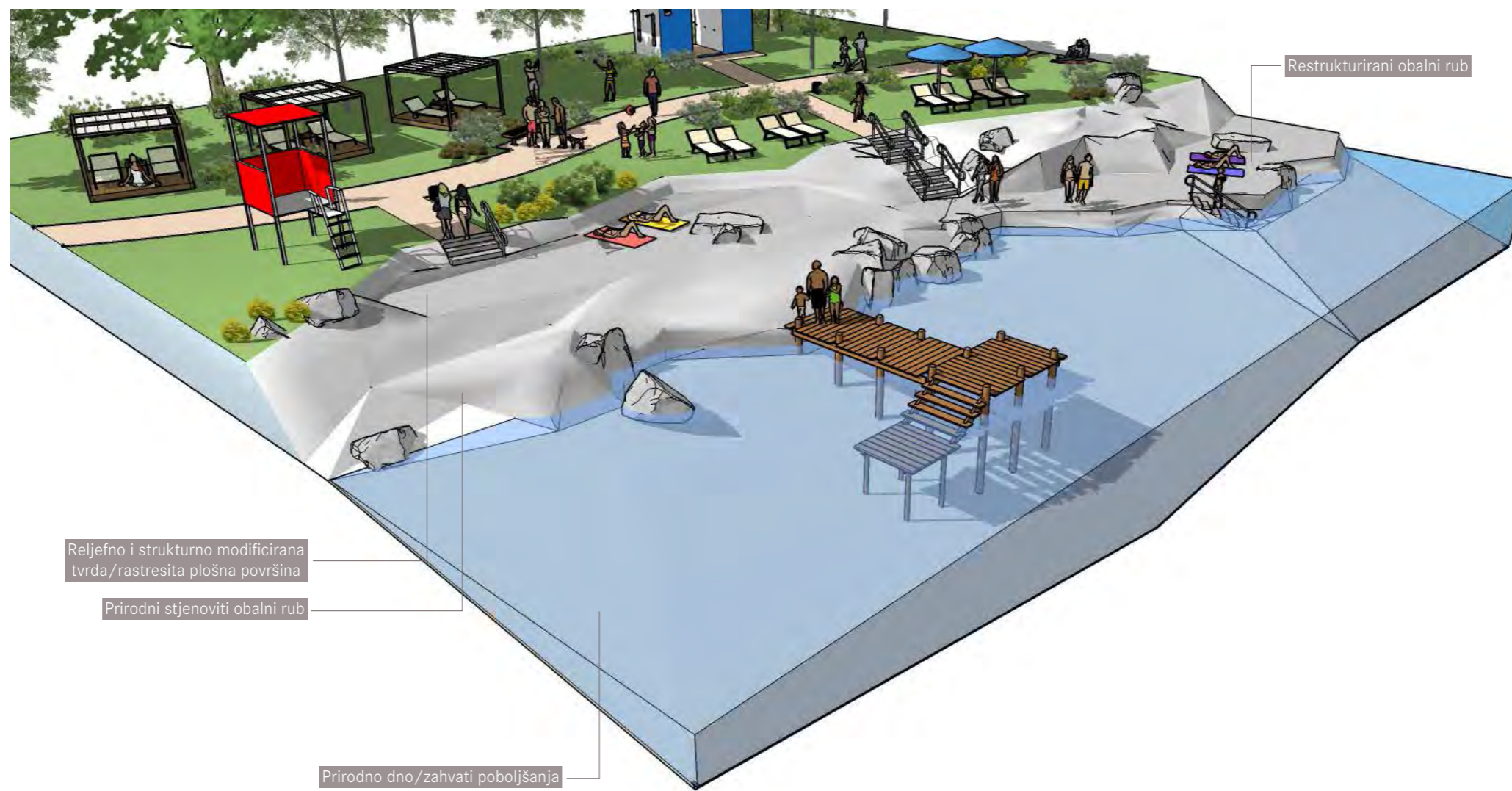
- Stvaranje ugodne plohe za aktivno korištenje plaže s adekvatnom strukturom njenog završnog sloja zhatima iskopa / nasipavanja dijela kopna i/ili plitkog i pretežito muljevitog dna. Mogu se stvoriti blagi nagibi s formiranjem šireg pojasa plaže koji se dalje prostire pod vodom (novo morsko dno) s ugradbom završne, ugodne sitnozrnate strukture za korištenje.
- U pojedinim dijelovima plaže i međuplimnoj zoni s pretežito muljevitim i djelimice neugodnim plitkim muljevito/hridinastim dnom, moguće je nasipavati i koristiti druge strukture koje pospješuju kvalitete plaže za korištenje kako cjelovite plaže tako i njenih dijelova.
- Važna je ocjena ekoloških i percepcijskih i drugih vrijednosti muljevitih dijelova obale s vidika njihove zaštite i očuvanja s integriranjem u nova rješenja plaže.





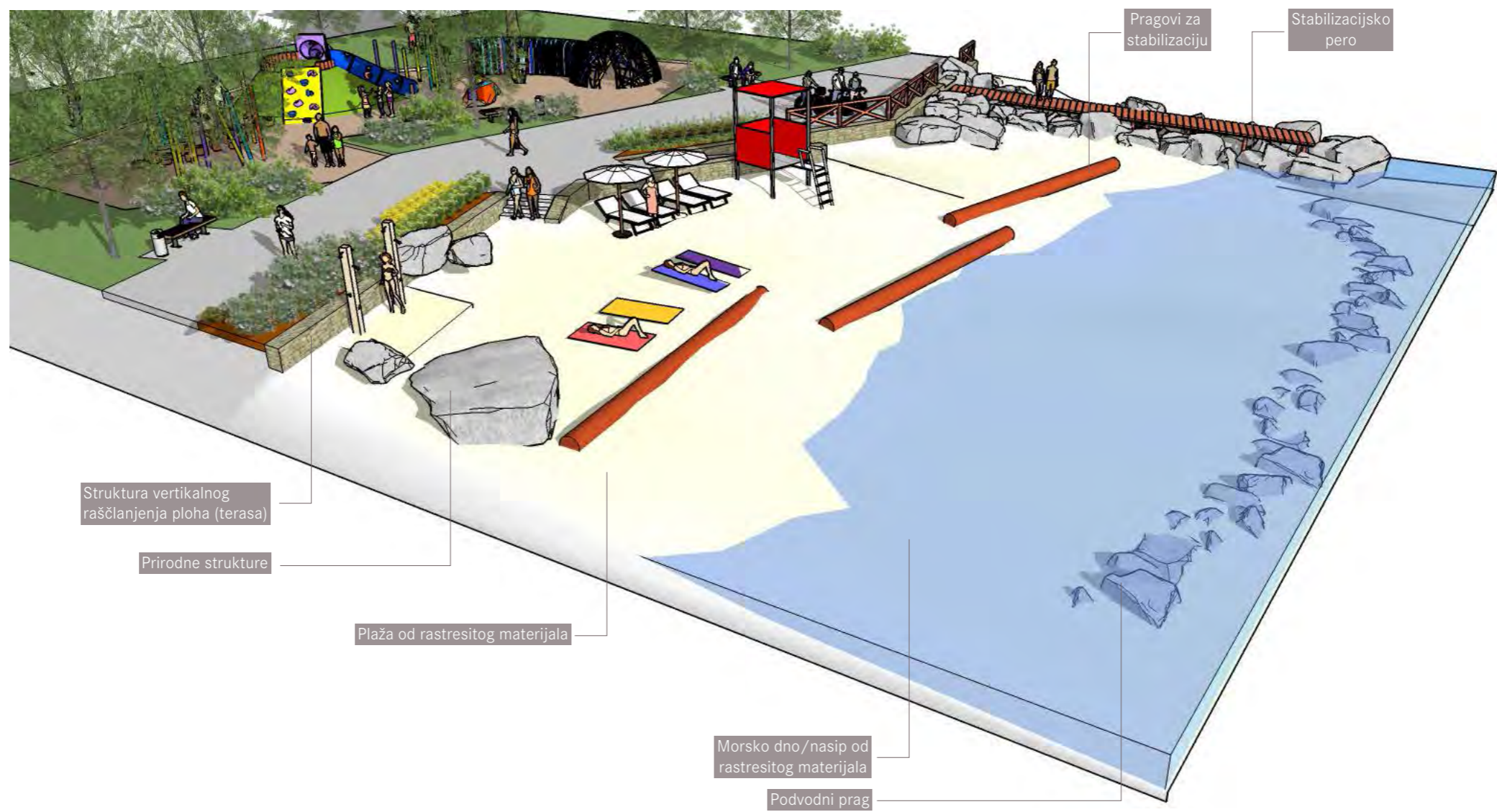
Slika 11: Primjer betonske obale s morskim dnom od pijeska





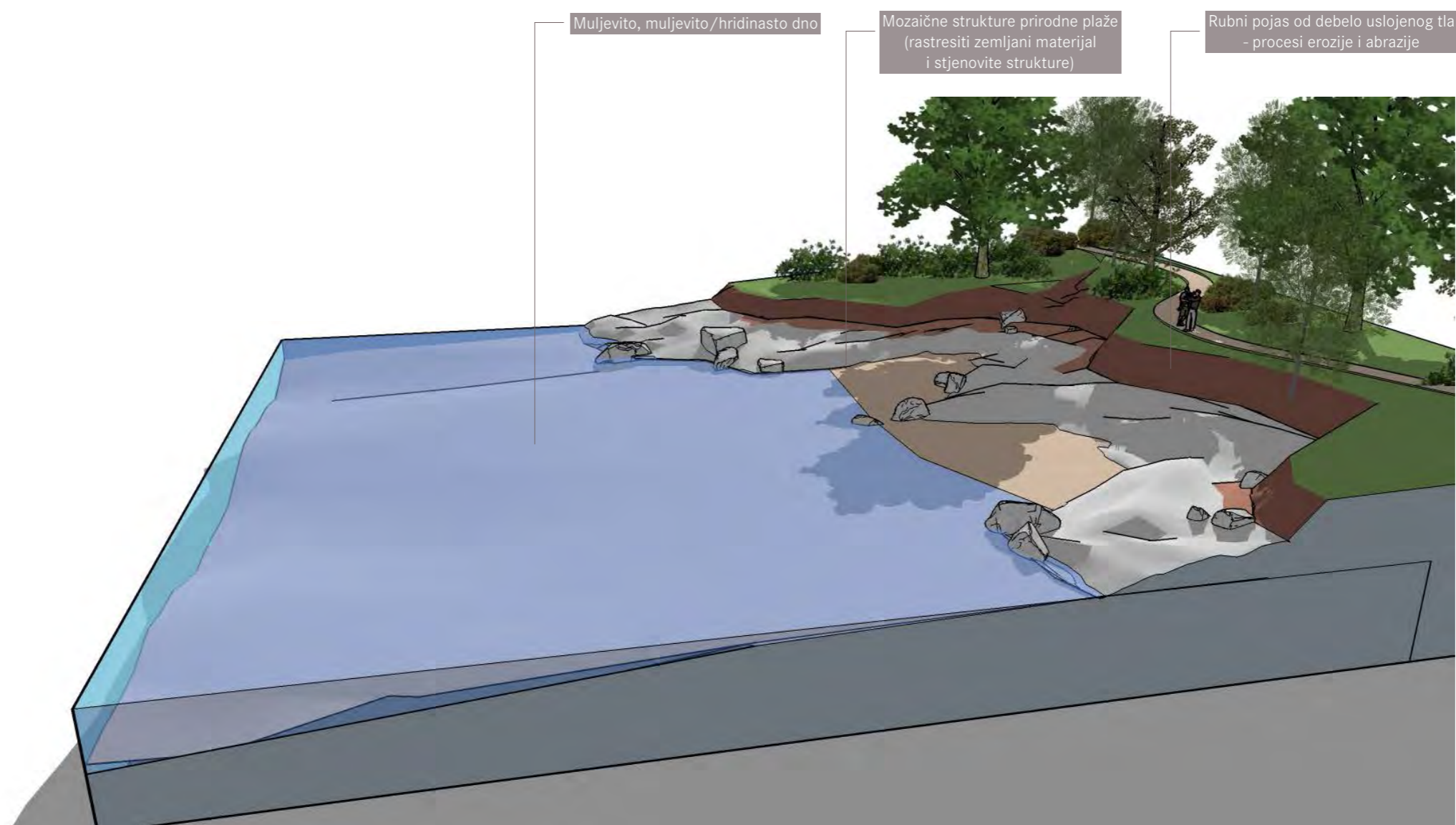
Slika 12: Primjer stjenovite obale sa stjenovitim morskim dnom





Slika 13: Primjer obale od oblutka s morskim dnom od oblutka





Slika 14: Primjer muljevite plaže s muljevitim/muljevito-hridinastim dnom



B.3. SMJERNICE ZA UREĐENJE ULAZA U MORE

UVOD

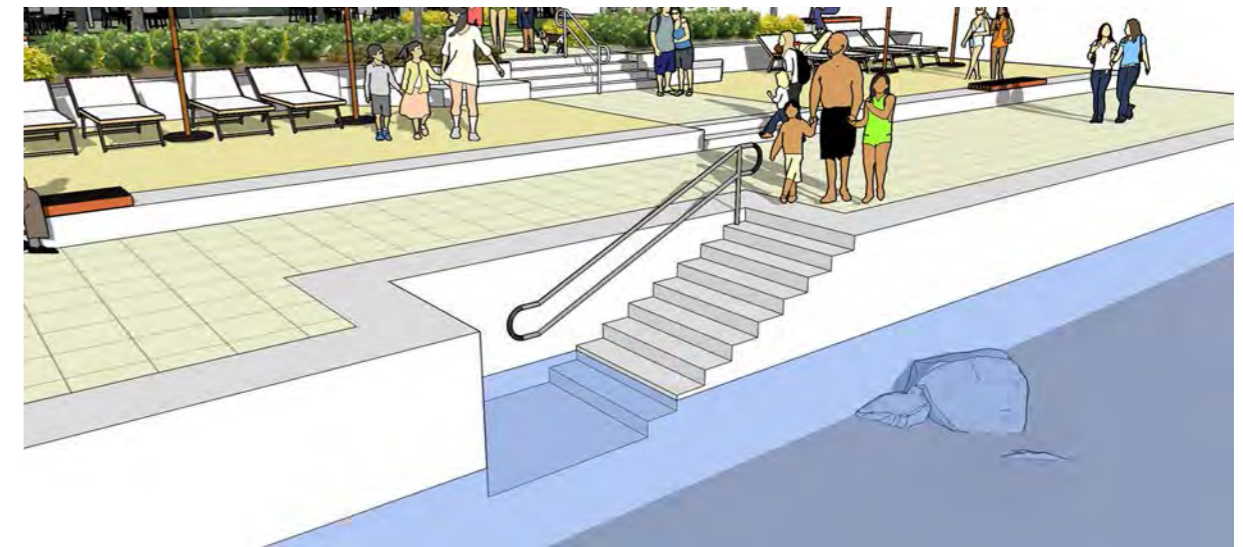
Rješenja za uređenje ulaza u more su tijesno povezana sa strukturom obalnog ruba, međuplimne zone i plitkog podmorja. Osim toga tu su važna opredjeljenja o željenom tipu plaže, standardu uređenja, spoznaja o dobnim profilima potencijalnih korisnika, prostornim mogućnostima i/ili ograničenjima te potencijalnoj opterećenosti plaže brojem kupača i sl. Uređenje ulaza u more je u tijesnoj funkciji s aktivnostima na plaži i u moru.

Prilikom planiranja mjesta ulaza u more, načina njegovog strukturiranja i veličine zahvata, treba sagledati motive i potrebe uređenja s više vidika:

- Da su ulazi u more pristupačni i sigurni (lako dostupni) te da zadovoljavaju potrebe različitih skupina korisnika, od djece i starijih ljudi do osoba smanjene pokretljivosti.
- Da se predvide skladni i sigurni ulazi u more za razne vrste manjih rekreacijskih plovila (sandoline, pedaline i sl.) do složenijih uz škole raznih aktivnosti (od surf opreme do ronilačkih potreba i sl.) koje se u sezoni skladište uz obalu ili u njenoj neposrednoj pozadini.

SMJERNICE

- U odnosu na interese s jedne strane te strukturu plaže i sredinu u kojoj se planiraju zahvati za poboljšanje ulaza u more s druge strane, zahvati uređenja mogu biti različite prirode; od radikalnih zahvata preuređenja s promjenama oblika i strukture obalnog ruba te nagiba ulaza u more do manjih premošćivanja nepodesnih i/ili vrijednih struktura do dubljih dijelova plaža s podesnim dnom. Načelno se cjelovita struktura ulaza u more, nagibi, modeliranje reljefa morskog ruba (tlocrtna razvedenost, vertikalna raščlanjenost i sl.) treba uskladiti s opisanim zahvatima uređenja kopnenog dijela morskog ruba plaže i neposrednog prostora međuplimne zone do korisnih dubina za aktivnost kupača.
- Kod slučajeva teških i/ili posebnih pristupa ulaza u more sa strmim stjenovitim i drugim obalama ili pak drugim strukturnim, otežavajućim okolnostima reljefa može se pristupiti posebnim, katkad i radikalnim zahvatima modeliranja dijelova obalnog ruba, međuplimne zone i dna mora s iskopima i/ili nasipima i uređenja ulaza u more s tradicionalnim i /ili suvremenim materijalima skladno potrebama aktivnosti.
- U slučajevima semiprirodnih i prirodnih uglavnom očuvanih obala s karakteristikama prirodnosti, ulazi u more se mogu rješavati na dva načina: skladno prirodnoj strukturi i



Slika 15: Ulaz u more po stepenicama s rukohvatom



Slika 16: Ulaz u more po drvenom molu sa strepenicama (pasarela)



reljefu međuplimne zone ili pak posve novim oblicima i materijalima. No, u oba slučaja treba voditi pažnju da se prirodni obalni rub i reljef međuplimne zone pretežito očuvaju u prirodnom stanju.

- Prilikom strukturnog oblikovanja pristupa moru, važna je ocjena o upotrebi odgovarajućeg građevnog materijala i dizajnu ulaza u spektru od tradicionalnih do suvremenih rješenja i građenih, tvrdih i/ili mekih rastresitih uređenih plošnih zastora. Tom je prilikom potrebno voditi pažnju o ambijentu u kojem se ona uređuje s mogućnostima i ograničenjima prostora.
- U prilikama korisnika različite dobne starosti i njihovih potreba udobnog i sigurnog korištenja ulaza u more, važno je voditi brigu o teksturi, širini zahvata i nagibu, a kod stepenica na njihovu širinu, visinu, širine gazišta, rukohvate i protuklizne karakteristike, posebice problematiku s algama na gazištima s tvrdim strukturama. Osim stepeništa, moguće je korištenje i rampe s blažim nagibima za ulaz u more, s rukohvatima, udobne širine i protukliznom površinskom obradom.
- Potrebno je osigurati slobodan prilaz do mora, bez plažne opreme, u minimalnoj širini od 1,5 m na svakih 10m. širine obalnog ruba uređene plaže.
- Potrebno je osigurati određeni pojas ruba obale za slobodno kretanje minimalne širine 2 m bez ležaljki i sl. opreme.

- Prilikom uređenja pristupa u more za servisne namjene u sferi rekreacije, treba planirati sigurne i dovoljno široke, protuklizne tvrde i rastresite strukture, koristeći pritom kako rampe tako i druge strukturne prilagodbe terena. Ovi zahvati trebaju biti skladni i sigurni za prijenos manjih plovila i/ili njihovih djelova, druge plažne opreme i sl. do korisnih dubina mora.

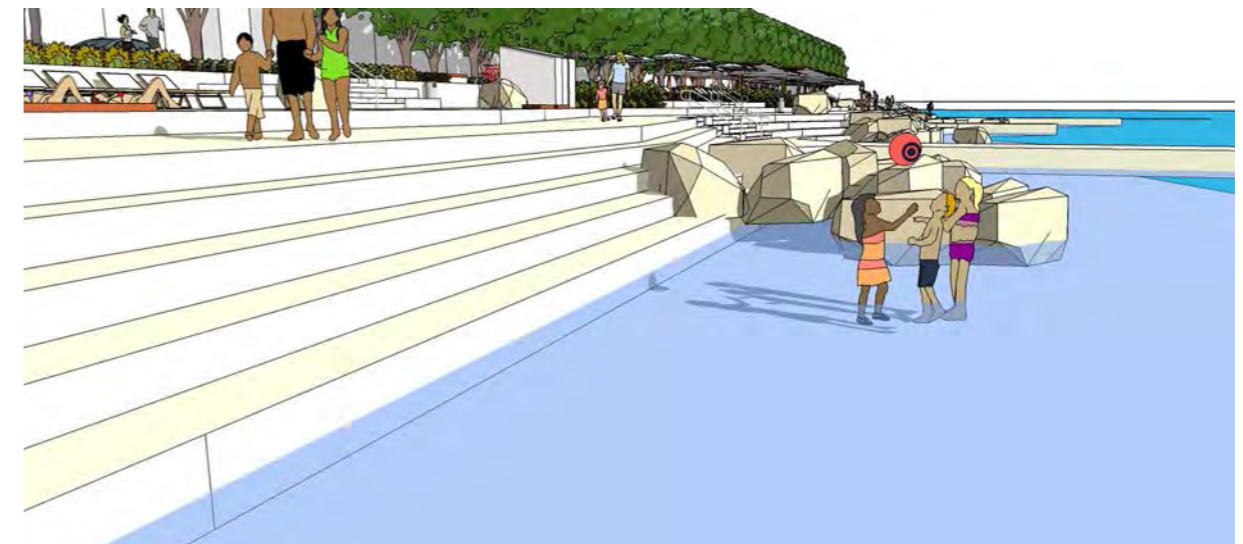
B.4. SMJERNICE ZA OSIGURANJE PRISTUPAČNOSTI PLAŽE I MORA OSOBAMA S INVALIDITETOM I SMANJENE POKRETLJIVOSTI

UVOD

Prilikom planiranja plaža u planovima višeg reda (PPUG, PPUO, GUP i dr.) preporuča se analiza prostornih mogućnosti i definiranje alokacije, pristupačnosti i korištenja plaža i mora za osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. Potrebno je analizirati pristupačnost vozilom do plaže s adekvatnom parking površinom ili pak direktni dolazak s vozilom do relativne blizine i/ili spoja s obalnom šetnicom kojom se mogu kretati osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti i koja dovodi do podesne plaže za korištenje, skladno Pravilniku o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti ("Narodne Novine" br. 78/2013.).



Slika 17: Ulaz u more u prirodnoj sredini



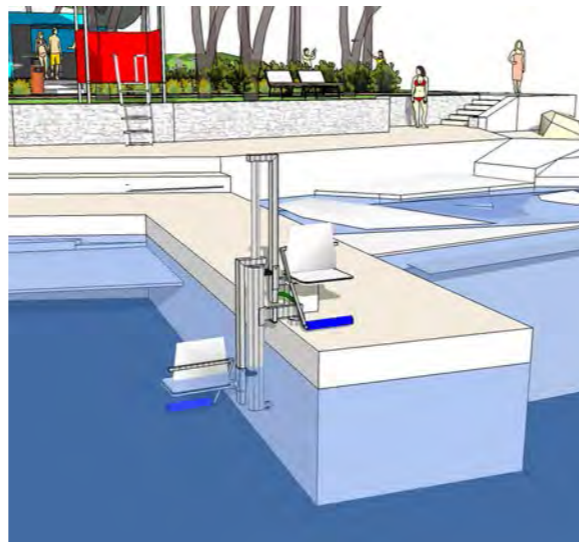
Slika 18: Primjer ulaza u more u situaciji s velikom visinskom razlikom

SMJERNICE

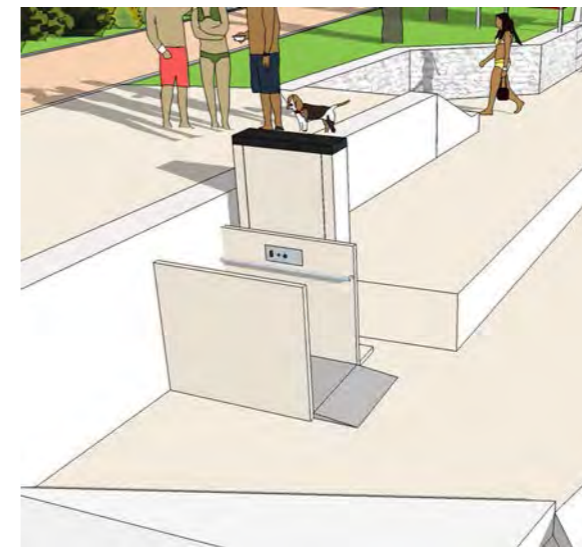
Osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti preporuča se osigurati ugodne i sigurne ulaze u more, sukladno njihovim potrebama:

- Na gradskom kupalištu koji bi trebalo po prirodi funkcije biti najbolje opremljena gradska plaža s uslužnim, servisnim, rekreativnim i dr. aktivnostima. Kretanje bi trebalo omogućiti po svim dijelovima prostora od dolaska, pristupa kupalištu i ulazaka u more do korištenja usluga.
- Barem jedna gradska plaža treba biti podesno uređena za šire korištenje osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. Treba osigurati siguran i udoban boravak za osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti, urediti pogodne prilaze plaži i moru te korištenje drugih usluga i aktivnosti.
- Kod ostalih gradskih plaža te onih u semiprirodnim sredinama, do kojih mogu pristupiti osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti, a gdje se nalaze plaža i ulazi u more od rastresitog materijala te organizirana spasilačka služba, minimalno treba osigurati specifična plažna kolica za osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. Osoblje spasilačke službe ("banjini") bi trebali biti organizirani i za funkcije pomoći osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.
- Nužna opremljenost obalnog pojasa gdje je osigurana pristupačnost plaži i moru osobama

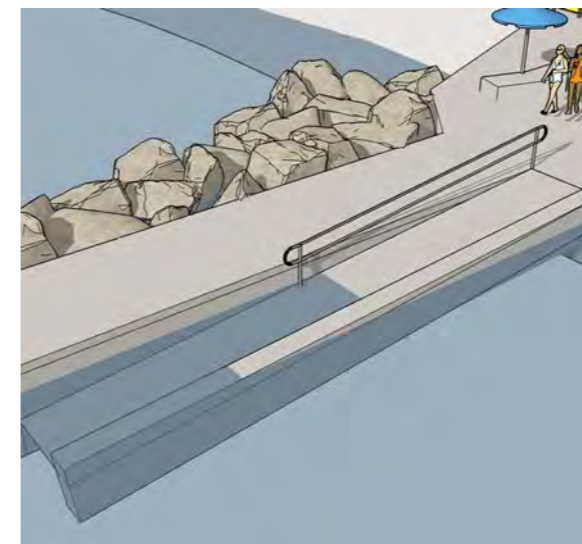
s invaliditetom i smanjene pokretljivosti može se osigurati s prikladnom rampom, liftom za savladavanje vertikalnih prepreka, specifičnim kolicima s posebnim kotačima za komunikaciju po rastresitoj podlozi i dr.



Slika 21: Dizalo za ulaz u more



Slika 19: Vertikalno podizna platforma - prilaz plaži



Slika 22: Rampa s rukohvatom - ulaz u more



Slika 20: Prilazna rampa s rukohvatom - prilaz plaži



Slika 23: Plažna kolica za ulaz u more



B.5. SMJERNICE UREĐENJA POSEBNIH DIJELOVA PLAŽA ZA KUĆNE LJUBIMCE

UVOD

Kod strukturnog je uređenja dijela prostora za potrebe kućnih ljubimaca, u obalnom pojasu morske obale, potrebno prije svega izvršiti solidnu analizu potreba kućnih ljubimaca i njihovih vlasnika te ocijeniti prostorne mogućnosti i potencijalna ograničenja u prostornoj i socijalnoj sferi.

U odnosu na procjenu broja kućnih ljubimaca u sezoni i eventualno na kojem se mjestu najviše nalaze, potrebno je planirati mjesta ove specifične plaže, veličinu i međusobnu udaljenost. U kampovima i u naseljenim mjestima je uobičajeno veći broj kućnih ljubimaca nego u hotelima i turističkim naseljima.

SMJERNICE

- U urbanoj i/ili semiurbanoj sredini te u kampovima treba biti osigurana barem jedna plaža za potrebe kućnih ljubimaca, minimalne dužine obale od 20 m.
- Prilaz na primarnu plažu mora biti stepenicama i/ili s blagim rampama kako građene, tvrde strukture tako i mekane, rastresite strukture.

- Na osnovnoj je plaži povoljnija pretežito rastresita struktura podne plohe koja je primjerena i za ulaze u more.
- U rubnom pojasu između osnovne i sekundarne plaže potrebno je smjestiti jednu tuš bateriju s dvije slavine na 20 m dužine obalne linije za tuširanje i snabdjevanje pitkom vodom kućnih ljubimaca.



Slika 24: Primjer plaže za kućne ljubimce



Slika 25: Primjer opreme na plaži za kućne ljubimce



B.6. SMJERNICE UREĐENJA OPREME NA PLAŽI

UVOD

Tip plaže i zaleđe s turističkim i/ili gradskim sadržajem u pozadini, veličina plaže, njen kapacitet, kvaliteta odnosno rang i/ili potrebe uredenosti utječu na vrste, količinu, kvalitetu i raspored opreme u prostoru osnovne plaže.

Režim korištenja opreme je veoma važan kriterij kod javnih plaža u koncesiji. To direktno utječe na komfor svih korisnika plaže kao javnog prostora sa slobodnim korištenjem. Tako se količina i raspored opreme i njeno iznajmljivanje pokazuje kao određeni režimski regulator kapaciteta, kvalitete plaže i broja kupaca.

Oprema na plaži koja se može planirati u okvirima aktivnosti dokolice na kopnu može se u odnosu na stalnost/nestalnost mjesta korištenja razvrstati u nepomične i pomične elemente.

SMJERNICE

- U odnosu na ciljeve nivoa uređenja i režime korištenja prostora, treba procijeniti vrstu i količinu plažne opreme za kopneni dio prostora te utvrditi potencijalna mjesta njihove alokacije.
- Tuševi trebaju biti alocirani pretežito u rubnom pojasu osnovne plaže i/ili na neposrednoj sekundarnoj plaži.
- Na uređenoj je plaži s većim prostornim potencijalima, kapacitetom i koncentracijom kupaca potrebno po mogućnosti planirati minimum po 4 tuš baterije na svakih 200 kupaca ili po jedna tuš baterija na svakih 50-100 m udaljenosti u slučajevima duže plaže s ograničenim prostornim kapacitetom.
- Za nepomične je elemente (baldahini, strehe, koševi za smeće i dr.) važno da su raspoređeni na planiranim mjestima gdje će uz maksimalnu dobrobit odmora - komfor (sunce, pristup moru, sjenka, pogledi, mir i sl.) činiti minimalne smetnje za kretanje u prostoru te sigurniju kontrolu opreme i boljeg održavanja.
- Za pomične je elemente (kabine za presvlačenje, ležaljke, suncobrani, plažni stolići i sl.) poželjno osigurati adekvatnu lokaciju i raspored u prostoru.
- Režim korištenja opreme na plaži, veličina javne plaže koja treba biti oslobođena od plažne opreme (ležaljke, suncobrani i dr.), dakle slobodni prostor s jedne i raspored odobrene količine plažne opreme u prostoru s druge strane utvrđuje koncesionar koncesijskim ugovorom. Načelna je preporuka da min. 25-50% javne plaže bude slobodno, bez plažne opreme.



Slika 26: Primjer plažne opreme



Slika 28: Primjer plažne opreme



Slika 27: Primjer plažne opreme



Slika 29: Primjer plažne opreme



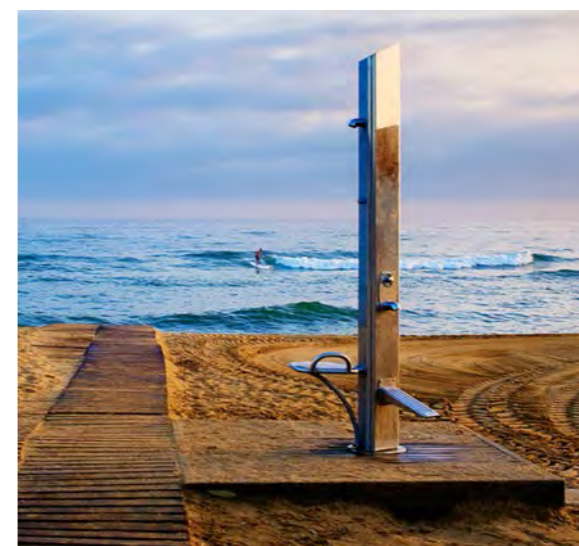
- Kod uređenih se plaža kabine za presvlačenje (pomične i/ili nepomične) planiraju pretežito u rubnom pojasu osnovne plaže i/ili na neposrednoj sekundarnoj plaži.
- Preporuča se planiranje minimum dvije kabine s po dva mjesta za presvlačenje na 200 kupača kod plaža s većom koncentracijom kupača, dok se kod dužih plaža s ograničenim prostornim mogućnostima i manjom koncentracijom kupača preporuča po dvije kabine s po dva mjesta za presvlačenje na 50 -100 m udaljenosti.
- Pojas duž samog morskog ruba od min. 2 m. širine treba biti bez plažne opreme radi slobodnog korištenja, kretanja po rubu plaže te radi slobodnog i sigurnog ulaska u more.
- Toranj-vidikovac sa spasilačkom službom na uređenoj i organiziranoj plaži se planski raspoređuje u prostoru obalnog pojasa s pretežito većom koncentracijom kupača. On se locira uz kopneni rub osnovne plaže ili tik uz nju na sekundarnoj plaži, po mogućnosti na uzvišenom mjestu.
- Toranj-vidikovac sa spasilačkom službom s cjelokupnom pripadajućom opremom treba biti minimalno po jedan na uređenom gradskom kupalištu i/ili gradskoj plaži i barem jedan na glavnoj plaži svakog turističkog kompleksa (uređena plaža hotela, turističkog naselja, kampa). Kada se plaža prostire na većoj dužini od 500-1000m s ograničenim pregledom obale i mora, što

zavisi o prostornim karakteristikama, broju kupača i mogućnostima, onda bi trebalo ocijeniti potrebu povećanja broja tornjeva s spasilačkom službom.

- Oprema za hitnu pomoć je obavezna za svaku spasilačku službu. Osim toga, u uslužnim objektima gradskog kupališta, gradske plaže i plaže uz turističke aktivnosti trebala bi biti i oprema za hitnu pomoć na plaži koju uslužuje spasilačka služba ili bi trebala postojati mogućnost korištenja postojeće službe hitne pomoći u neposrednoj blizini (urbana sredina, turistički kompleks).
- Na plaži gdje se iznajmljuju manja plovila može se osigurati pojas plaže u dužini od min 4-6m, uz rub sa sekundarnom plažom i u neposrednoj pozadini mjesta za spust plovila za njihovo dnevno iznajmljivanje/odlaganje.



Slika 30: Primjer plažne opreme - kabina za presvlačenje



Slika 32: Primjer plažne opreme - tuš



Slika 31: Primjer plažne opreme - kabina za presvlačenje



Slika 33: Primjer plažne opreme - kanta za otpatke



C. SMJERNICE ZA STRUKTURNO UREĐENJE SEKUNDARNE PLAŽE

UVOD

Osnovne strukturne komponente sekundarne plaže kao komplementarni sadržaj uređenja cjelovitog plažnog prostora su:

- Obalna šetnica (lungomare).
- Pristupi plaži.
- Objekti uslužnih djelatnosti, servisa, trgovine i sl.
- Objekti i površine sportskih, rekreacijskih, zabavnih i sl. sadržaja.
- Oprema na sekundarnoj plaži.
- Ostali specifični sadržaji.

Po prirodi aktivnosti maritimne dokolice, sekundarna se plaža neposredno nastavlja na osnovnu plažu ponad obale i funkcionalno su ta dva segmenta povezana u jedinstvenu cjelinu plaže. S osnovnom plažom i morem, sekundarna je plaža povezana komplementarnim sadržajima koji upotpunjuju strukturne sadržaje osnovne plaže i moguća su poveznica s aktivnostima u nastavku s neposrednim susjedstvom.

Sekundarna plaža se najčešće pojavljuje uz osnovnu plažu u različitim sadržajnim i strukturnim oblicima:

- U urbanim i semiurbanim prostorima.

- U prostorima uz turističku namjenu.
- U semiprirodnim i prirodnim sredinama.

Mogućnosti su da se zahvatima sanacije, rekonstrukcije, obnove, renovacije i sl. urede sve one površine koje u pojasu oko osnovne plaže zahvaćaju javne i druge površine različitih namjena i stanja uređenosti.

Pretežito se to odnosi na površine koje gravitiraju plaži i potencijalno s njom mogu graditi jedinstvenu cjelinu:

- Površine u urbanim sredinama uz obalu i do prvog niza zgrada ili zidina grada.
- Površine parka ili druge zelene površine.
- Površine između objekata turističkog smještaja i morske obale.
- Javne površine različitih prometnih i komunalnih namjena i sl. u gradskoj sredini i/ili na njenim rubovima.

SMJERNICE

- U situacijama kada su dijelovi šireg obalnog pojasa kupališta i plaža pretežito u gradskoj sredini ili u dijelu obala s turističkim sadržajima zapušteni i degradirani, a potrebe za kupališnim prostorom sve veće, onda je moguće da se plaža proširi na njenu neposrednu pozadinu te se vrše zahvati na

uređenju sekundarne plaže.

- Moguće je težiti stvaranju plošnih površina duž obale s tvrdim, rastresitim i mekanim strukturama za smještaj ugostiteljskih, rekreacijskih, zabavnih i drugih sadržaja koji se odnose na plažne potrebe, ali i potrebe aktivne i pasivne rekreacije koja se odvija uz obalu mora u zimskom periodu, sve u okvirima potrebnih standarda i željene kvalitete.
- Sekundarna se plaža može povlačiti u kopno i obratno, može se protezati bliže moru te širiti duž obale. To zavisi o mogućnostima datog prostora i potrebama pri čemu se vrše zahvati iskopa i nasipa s formiranjem povoljnih reljefnih prilika za date aktivnosti koje se pretežito pojavljuju na sekundarnoj plaži.
- U situacijama kada se u neposrednom urbanom tkivu ili uz turističku aktivnost nalaze zapušteni i degradirani dijelovi obalnih područja, napušteni prostori ugaslih aktivnosti, parkovi i druge zelene površine i sl. što se pretežito događa na rubovima starijih dijelova naselja i dijelom u pojasu morske obale s turističkim smještajnim jedinicama u pozadini, pojavljuje se potreba sanacije prostora s prenamjenom ili preuređenjem u drugi oblik uređenosti. Tu se, kako gradska plaža tako i plaža uz turističke objekte, u neposrednom kopnenom pojasu može urediti i širiti kao sekundarna plaža sa zahvatima gradnje, rekonstrukcije, adaptacije i sl.
- Uređenje strukture sekundarne plaže i njeni

elementarni sadržaji u zavisnosti o prostornim prilikama s jedne i potreba odnosno interesa s druge strane, mogu evoluirati u različite oblike plažnih sustava s veoma snažnim kohezionim djelovanjem. U prilikama kada sekundarna plaža poprima pretežito veći značaj od osnovne plaže svojom veličinom, umreženim sustavom s drugim parkovima i zelenim površinama uzduž obale, bogatstvom sadržaja i sl. tada se plaža razvija u oblik plažnog parka ili još složeniji sustav povezanih plažnih parkova.

- Kada sekundarna plaža, u gradu i u sredini turističke namjene, uređenjem građevina, rekreativnih i drugih objekata i zelenih površina u njenom pojasu stvara posebno atraktivne prostorne scenerije i sadržaje za aktivnu i pasivnu rekreaciju uz obalu, prepoznaje se kao *waterfront* - prepoznatljiva aktivna obalna fronta.
- Kod planiranja novih turističkih sadržaja situacija je bolja jer se može bolje optimizirati cjelovito uređenje s plažnim sustavom kao neodvojivim dijelom turističkog proizvoda, tako da se sekundarna plaža, uz osnovnu plažu, pojavljuje kao dnevni boravak - temeljni resurs za cjelodnevne aktivnosti turista uz morsku obalu.
- Kod kampova s velikim brojem turista, velikom površinom i dužinom zauzete obale, sekundarna je plaža najbolji potencijal za ostvarenje kapaciteta odgovarajuće kvalitete

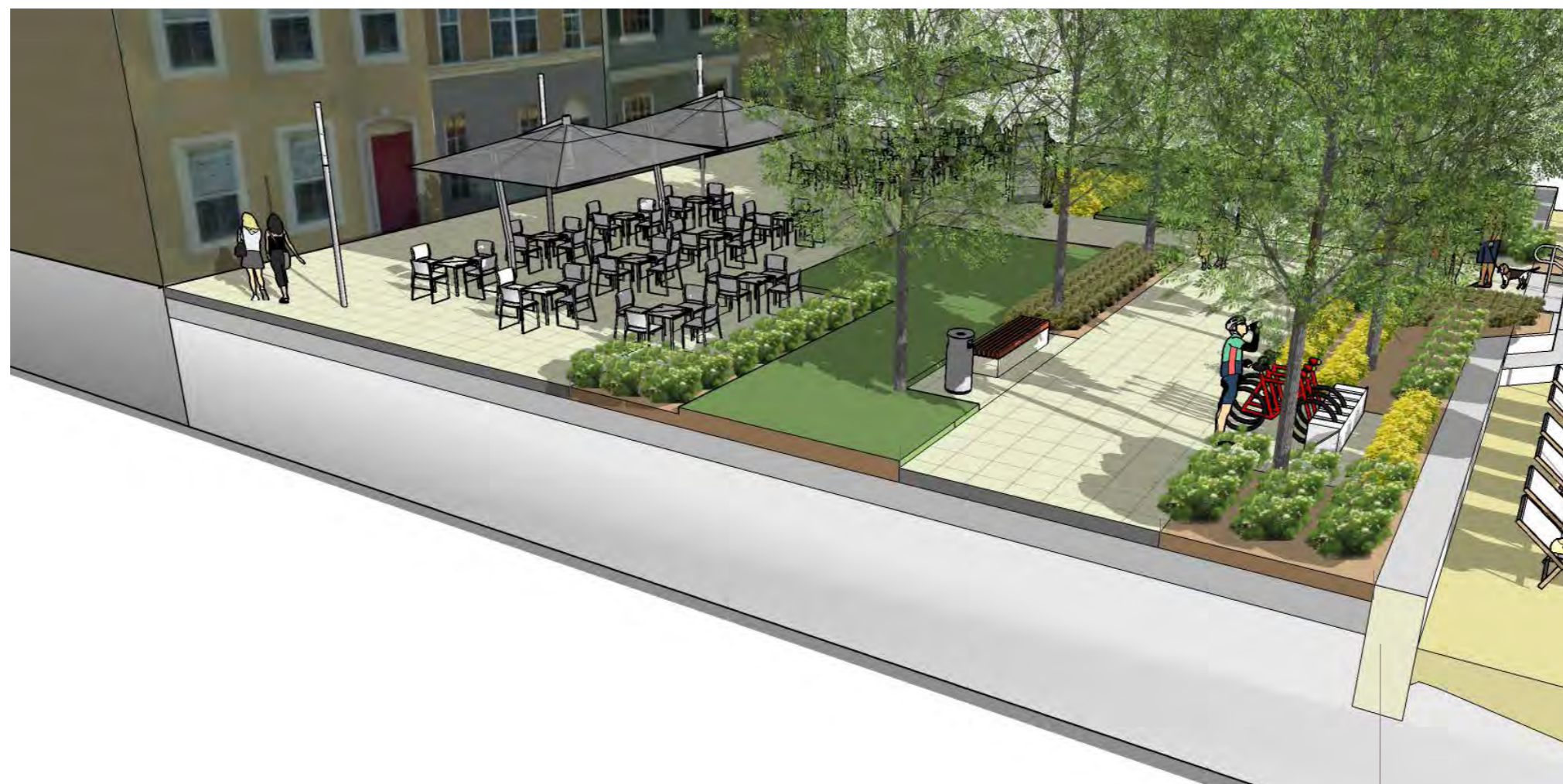


za željeni standard dokolice uz morsku obalu. U njima su zelene površine (travne plohe te grupe i soliteri stablašica i grmlja) dominantne strukture sekundarne plaže zbog karaktera samih kampova. Očuvanje i njega dijelova prirodnosti u kampovima može podignuti njihovu boravišnu kvalitetu.

- U prilikama semiprirodnih obalnih prostora u perifernim djelovima urbanih mjesta i turističkih kompleksa kod spontanog širenja/ većeg korištenja plaže i povećanog interesa za njeno korištenje, moguće je uz sanaciju, rekonstrukciju ili renovaciju osnovne plaže, proširiti uređenje na neposredni kopneni dio i formirati sekundarnu plažu. S povećanjem vegetacijske komponente plaža može prerasti u plažni park gdje se mogu stvoriti pogodni uvjeti za sadržaje aktivne i pasivne rekreacije. Na ovakvom se tipu sekundarne plaže mogu prostirati veće travne plohe s odgovarajućom količinom hladovine i programskim sadržajima za pasivnu i aktivnu rekreaciju, zabavu i sl., uz nužne prateće ugostiteljske i servisne sadržaje. Svi sadržaji trebaju biti po prirodi aktivnosti turističke-maritimne dokolice funkcionalno povezani s osnovnom plažom i morem te usklađeni s pretežito prirodnom sredinom.
- U prirodnim se obalnim prostorima treba očuvati pretežito prirodna slika krajobraza plaže. Mogući su zahvati na poboljšanju dužobalne komunikacije i formiranju parkinga na bližoj i daljoj udaljenosti. Na rubovima se

s primarnom plažom mogu formirati manje travne plohe, posebice oko većih solitera ili grupe razvijenijih stablašica. Osim toga, sekundarna plaža je prostor za formiranje programa s prirodnim, zaštitno-ekološkim tematikama koji dodatno obogaćuju prostor morske obale prirodnošću i slikama divljine.





Tvrda plošna površina

Višefunkcionalni zeleni pojas uz plažu (zaštitni pojas/sekundarna plaža)

Tvrda plošna površina

Višefunkcionalni zeleni pojas uz plažu (zaštitni pojas/sekundarna plaža)

Struktura vertikalnog raščlanjenja ploha (terasa)

Slika 34: Primjer strukture sekundarne plaže u urbanoj sredini s zonom za ugostiteljsko-uslužne aktivnosti, parkom, šetnicom s proširenjima i višefunkcionalnim zelenim pojasom





Sekundarna plaža s pretežito zatravljenim ploham
sa strukturama rekreacijskih sadržaja

Biciklistička
staza
(tvrda/
rastresita
površina)

Zaštitni
zeleni
pojas

Šetnica
(tvrda/rastresita površina)

Zaštitni zeleni pojas

Struktura vertikalnog
raščlanjenja ploha (terasa)

Slika 35: Primjer strukture sekundarne plaže u turističkoj sredini s rekreacijskim sadržajima, šetnicom s više trasa i višefunkcionalnim zelenim pojasom





Sekundarna plaža s pretežito zatravljenim plohamama sa strukturama za potrebe kućnih ljubimaca

Biciklistička staza (tvrda/rastresita površina)

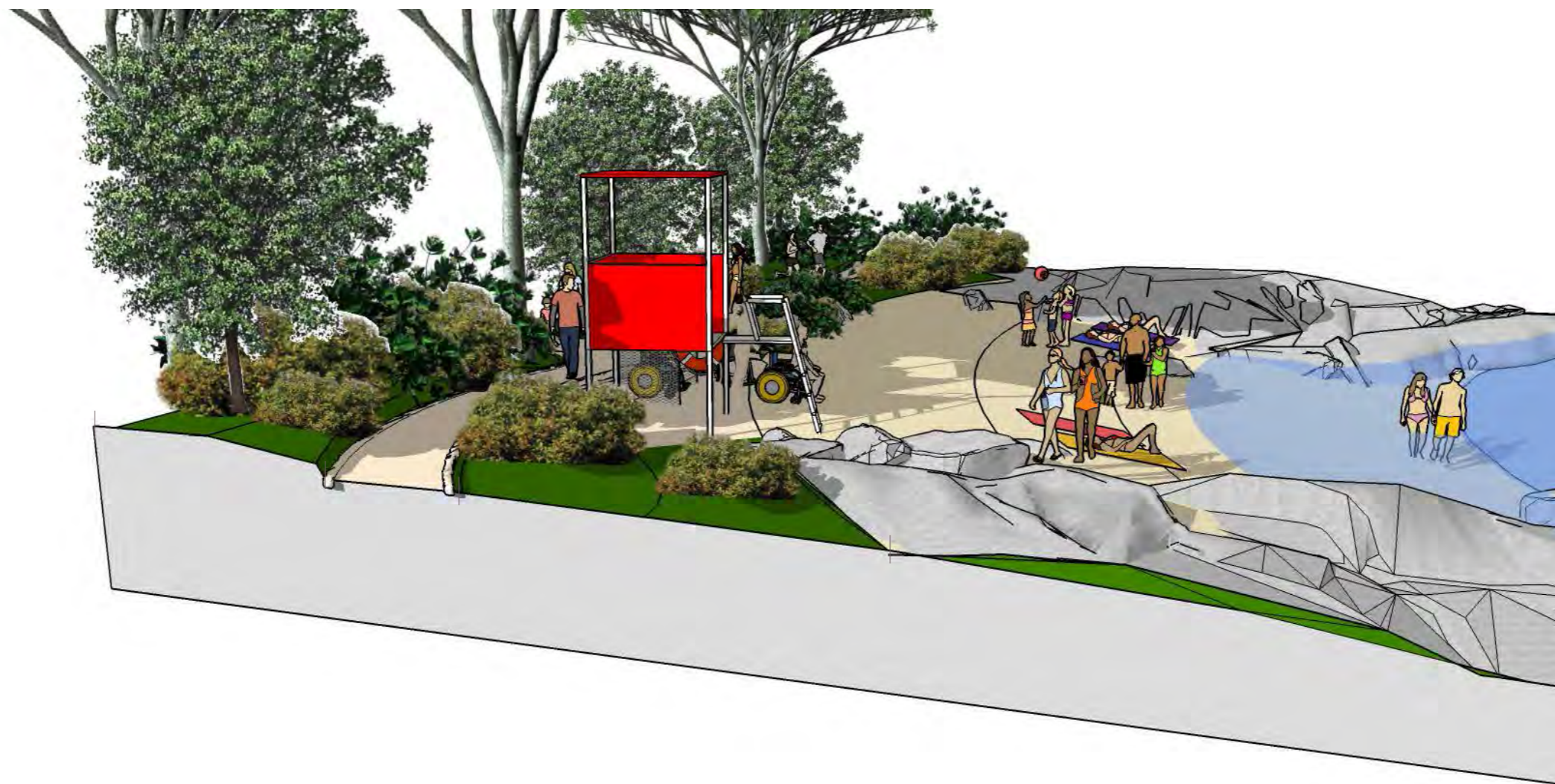
Zaštitni zeleni pojas

Šetnica (tvrda/rastresita površina)

Zaštitni zeleni pojas

Slika 36: Primjer sekundarne plaže u turističkoj sredini s posebnim prostorom za potrebe kućnih ljubimaca, šetnicom s više trasa i višefunkcionalnim zelenim pojasom





Očuvani prirodni šumski rub
(zaštitno ekološke
strukture/programi)

Šetnica
(rastresita
površina)

Prirodni/uređeni zeleni pojas uz plažu

Slika 37: Primjer strukture sekundarne plaže u prirodnoj/semiprirodnoj sredini s očuvanim prirodnim šumskim rubom, šetnicom za više tipova korisnika i zelenim pojasom



C.1. SMJERNICE UREĐENJA OBALNE ŠETNICE (LUNGOMARE)

UVOD

Prilikom oblikovanja obalne šetnice koja ima ulogu temeljne dužobalne komunikacije i poveznice sadržaja koji se razvijaju u obalnom pojasu, primjenjuju se vještine krajobraznog oblikovanja, inženjeringa i dr.

Definiranje koridora obalne šetnice može po potrebi omogućiti fleksibilnost, višenamjensko korištenje, široku mogućnost dostupa i kontinuitet s kojim se povezuju ostali sadržaji na morskoj obali.

SMJERNICE

Strukturno oblikovanje i dimenzije obalne šetnice zavise o potrebama te različitim situacijama s manjim ili većim ograničenjima:

- U početnim je fazama uređenja sekundarne plaže važno utvrditi širinu pojasa urbanog/krajobraznog prostora koji je dostupan i u okvirima kojeg se može graditi šetnica. Potrebno je osigurati dovoljno širok pojas terena od osnovne plaže prema kopnu gdje se mogu razviti traženi potencijali obalne šetnice u odnosu na potrebe i interese.

- Kada se pojave veća ograničenja za razvoj obalne šetnice u prostoru sekundarne plaže ili kada u datom dijelu zahvata nema uvjeta za sekundarnu plažu, onda se mogu tražiti rješenja s alokacijom šetnice kao pristupne staze na osnovnu plažu uz njen rub prema kopnenom dijelu s ograničenjima prolaza servisnih i sl. vozila. Obalna šetnica u takvim otežavajućim slučajevima može imati odvojeni ogranak koji prolazi i dublje u zaleđu sekundarne plaže gdje interventna i servisna vozila mogu prolaziti.
- Prilagoditi širine i strukture/teksture šetnice u odnosu na mogućnosti/ograničenja ambijenta i potrebe tipova korisnika te vozila servisnih i drugih službi u urbanim i turističkim sredinama te semiprirodnim i prirodnim predjelima.
- Na obalnoj se šetnici mogu pojaviti proširenja za montažne objekte usluga prodaje novina i sl. (kiosci), vidikovce, odmorišta s klupama, mjesta za parkiranje bicikla, prostori za info-table i drugu urbanu opremu i sl., s drvoredom i bez njega te s rasvjetom i bez nje i sl.
- U odnosu na osjetljivosti same okoline, kako one u starim urbanim prostorima i sredini s kulturnim vrijedostima tako i u prostorima s osjetljivim i krhkim ekosustavima uskladiti veličine (za vrste korisnika) i strukturu.

Struktura tipoloških obrazaca šetnica koje se mogu pojaviti uz morsku obalu zavisi o namjeni

i tipu korisnika i njihovim potrebama koje trebaju biti zadovoljene te o načinu oblikovanja krajobraznog prostora:

- Šetnica - jedna staza - jedan tip korisnika: ovaj tip komunikacije uključuje korištenje ulica, puteva, trgova, nogostupa i drugih pješačkih komunikacija u okvirima urbanih mjesta, ruralnog krajolika i u sasvim prirodnom prostoru.
- Šetnica - jedna staza - više tipova korisnika: Ovo je najčešći pojavni oblik staze i ona posjeduje veće razlike u širini tijela same šetnice što pak zavisi o planiranju šetnice u odnosu na količinu korisnika u datom prostoru.
- Složena šetnica s više trasa - više tipova korisnika (uzimajući u obzir i potrebe vozila servisa i sl.): Kod takve diferencijacije komunikacija očituje se potreba za odvojenost staza po tipovima korisnika u prostoru. Ovaj se oblik komunikacija može najskladnije oblikovati u dijelu slobodnog krajobraza s većom širinom zelenog pojasa. Sve se ove staze mogu razvijati paralelno i uzduž koridora ili u nekom njegovom segmentu.
- Šetnica s više staza za specifične korisnike: Ovaj oblik komunikacija podrazumijeva razlučivanje - diferencijaciju staza u okvirima jednog tipa korisnika. Najčešće se struktura staze (šetnice) prilagođava nivou određene vještine ili umjeća ili pak brzini različitih korisnika. Ovakav je tip staze (šetnice) dosta

rijedak i uobičajeno se vezuje za određene tematske staze, klubove kao što su to bike ili pak jogging odnosno za prohtjeve zasebnog turističkog programa, poput jahanja po posebnim stazama i sl.

- Materijalna struktura koja pokriva površinu staze i njena tekstura mogu se odabrati na osnovi sredine u kojoj se staza razvija te u odnosu na tip i intenzitet korištenja trase. Gradbeni materijal koji će se primijeniti kao gornji pokrov staze treba biti čvrst, da čini ravnu plošnu strukturu i da bude suh, sposoban da izdrži rabljenje predviđenih korisnika. Postoji širok spektar materijala koji se može primijeniti za površinsku plohu staze po kojoj će korisnici gaziti i ona se može generalno podijeliti na dvije osnovne grupe: rastresite/mekane i tvrde površine. Primarna je razlika između tih dviju kategorija zapravo u sposobnostima materijala da upija ili odbija vodu te udobnost/sigurnost korištenja za različite korisnike.





Zaštitni zeleni pojas

Pješačko-biciklistička staza (min. 3,5m)

Zaštitni zeleni pojas

Šetnica

Slika 38: Primjer šetnice u urbanoj sredini - jedna staza - više tipova korisnika



Zaštitni zeleni pojas

Pješačko-biciklistička staza (min. 3,5m)

Zaštitni zeleni pojas

Šetnica

Slika 40: Primjer šetnice u turističkoj sredini - jedna staza - više tipova korisnika



Zaštitni zeleni pojas

Biciklistička staza (1,5m)

Proširenje za urbanu opremu

Pješačka staza (min. 3,5m)

Zaštitni zeleni pojas

Šetnica

Slika 39: Primjer šetnice u urbanoj sredini s više staza za specifične korisnike



Zaštitni zeleni pojas

Biciklistička staza (1,5m)

Pješačka staza (min. 3,5m)

Zaštitni zeleni pojas

Šetnica

Slika 41: Primjer šetnice u turističkoj sredini - jedna staza - više tipova korisnika





Biciklistička staza (1,5m) | Zaštitni zeleni pojas | Pješačka staza (min. 3,5m) | Zaštitni zeleni pojas

Setnica

Slika 43: Primjer šetnice u turističkoj sredini s više trasa za više tipova korisnika



Biciklistička staza s označenim smjerovima (2,5m) | Zaštitni zeleni pojas | Pješačka staza (3,5m) | Zaštitni zeleni pojas

Setnica

Slika 42: Primjer šetnice u turističkoj sredini s više trasa za više tipova korisnika s dvosmjernom biciklističkom stazom



Prirodna plaža | Pristupna staza (1 - 1,5 m) | Očuvani prirodni šumski rub

Slika 44: Primjer pristupne staze u prirodnoj/semiprirodnoj sredini - jedna staza - više tipova korisnika



Šumski rub | Pristupna staza (1 - 1,5 m) | Prirodni zeleni pojas uz plažu | Pristup plaži | Prirodna plaža

Slika 45: Primjer pristupne staze u prirodnoj/semiprirodnoj sredini s pristupom plaži - jedna staza - više tipova korisnika



C.2. SMJERNICE UREĐENJA PRISTUPA PLAŽI

UVOD

Pristupi plaži se odvijaju s dužobalne komunikacije - šetnice ili druge komunikacije ili pak sadržaja u kopnenom dijelu koji je komplementaran rekreaciji na osnovnoj plaži i/ili u moru i funkcionalno je s njima povezan.

Planiranje tipologije, veličine i alokacije pristupa plaži treba sagledati s više aspekata kojima je zajedničko to da su ulazi na plažu jasno artikulirani-vidljivi, da se na nju može pristupiti sigurno i s što manje napora te da je skladna potrebama prilaza svih korisnika osnovne plaže i tehnološkim potrebama rekreacijskih aktivnosti koje su vezane na komunikaciju kopno-morska sredina (prijenos plovih elemenata i sl.).

SMJERNICE

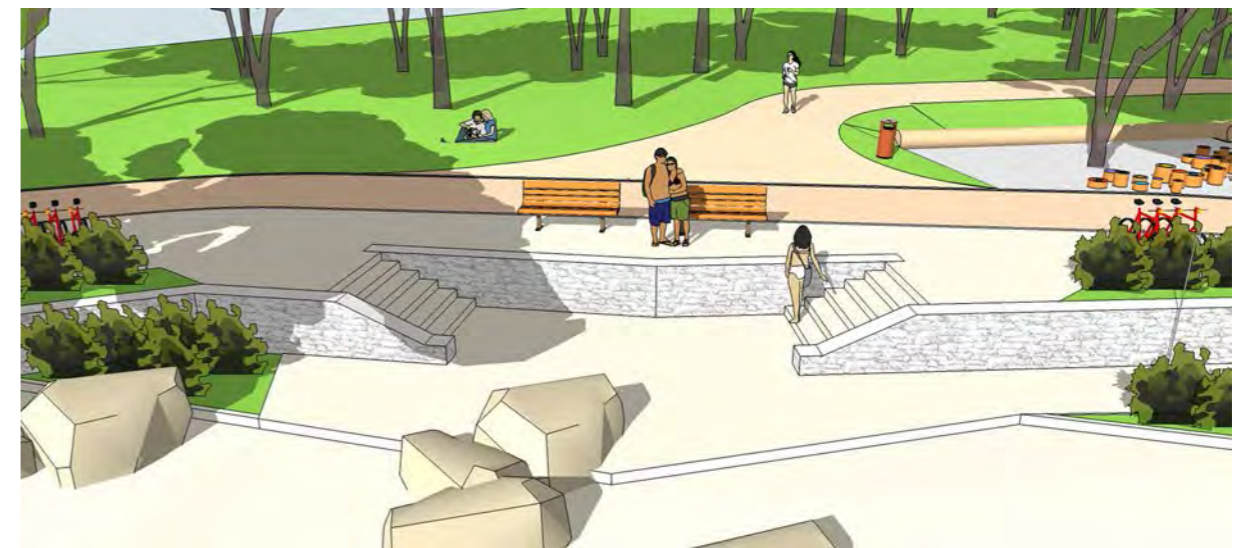
Prilikom strukturnog uređenja pristupa s kopnenog dijela na plažu treba misliti na funkcionalne potrebe i moguće otežavajuće okolnosti sredine, reljefa, i dr.

- U odnosu na sredinu potrebna je veća/manja prilagodba stanju i potrebama funkcija (gradska/prigradska, turistička, semiprirodna/prirodna) s poboljšanjem stanja prilikom rekonstrukcija, renovacija i sl.

- Prilikom utvrđivanja položaja pristupa plaži treba uzeti u obzir pretežiti smjer s kojeg dolaze/odlaze korisnici. On primjerice može biti s obalne šetnice, koja je pretežito povezana s čvorištima komunikacija iz pozadine koje povezuju urbanu sredinu, turističke objekte i druge sadržaje s obalom.
- Prilikom utvrđivanja potrebe količine pristupa plaži važno je ocjeniti potencijalni broj korisnika te frekvenciju i smjer dolazaka/dolazaka s plaže.
- Prilikom strukturnog oblikovanja pristupa plaži, važna je odluka o upotrebi odgovarajućeg građevnog materijala i sl. Tom je prilikom potrebno voditi pažnju o ambijentu te mogućnostima i ograničenjima prostora u kojem se šetnica i pristupi uređuju (urbane i turističke sredine te semiprirodni i prirodni predjeli).
- Kada su u pitanju korisnici različitih dobnih skupina te osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti, pri organiziranju njima udobnog i sigurnog korištenja prostora, važno je voditi brigu o širini stepeništa, visinama čela i širini njihovih gazišta te o rukohvatima. Osim stepeništa, moguće je korištenje i rampi. Na to treba posebice obratiti pozornost kod visokih obala s potrebom savladavanja većih visinskih razlika gdje je smisleno predvidjeti podeste s proširenjima za odmor s klupama i sl. sve u zavisnosti o prostornim mogućnostima.
- Za servisne namjene u sferi rekreacije, kada



Slika 46: Primjer pristupa plaži preko stepenica s rukohvatom



Slika 47: Primjer pristupa plaži preko dvostrukih bočnih stepenica





Slika 48: Primjer pristupa plaži izravno sa staze



Slika 50: Primjer pristupa plaži preko drvene platforme s stepenicama (pasarele)



Slika 49: Primjer pristupa plaži preko pristupne staze s stepenicama, podestima i zaštitnom ogradom



Slika 51: Primjer pristupa plaži preko rampe pogodne za servisnu namjenu



se manja plovila i/ili njihovi dijelovi, surf daske, ronilačka i druga plažna oprema i sl. nalazi skladištena u dijelu sekundarne plaže ili u drugim servisnim/skladišnim objektima na kopnu, potrebno je planirati pogodan pristup plaži s rampama ili drugim strukturnim prilagodbama terena navedenim potrebama.

C.3. SMJERNICE UREĐENJA OBJEKATA USLUŽNIH DJELATNOSTI, SERVISIA, TRGOVINE I SANITARNIH ČVOROVA

UVOD

Objekti uslužnih sadržaja, posebice ugostiteljski i servisni objekti, trgovine, i sl., u prostoru morske obale, u odnosu na potrebe i/ili prostorne mogućnosti, pojavljuju se u različitim strukturnim oblicima, količinama, kapacitetima i razmještaju u prostoru pretežito sekundarne plaže.

U slučajevima sanacije morske obale, renovacije sadržaja, poboljšanja kvalitete boravka, ekonomike prostorne organizacije, oblikovanja novog *landmarka* i sl., pojedinačni sadržaji i objekti uslužnih djelatnosti mogu se alocirati i na samu obalu što se utvrđuje planskim postupkom.

Objekti sukladno sadržajima mogu biti čvrste i /ili montažne konstrukcije: restorani, barovi, catering objekti i objekti jednostavnih usluga,

servisni i skladišni objekti za svaku aktivnost u prostoru, natkriveni prostori za džepne vrtiće i njegu djece te klubovi, škole, i sl. na kopnu i moru, prema posebnim propisima koji određuju norme i standarde građenja datih sadržaja.

Definiranje vrsta sadržaja, količina, izbora čvrstih i/ili montažnih objekata te veličine, prostornog razmještaja i smjernica njihovog oblikovanja, pitanje je sredine u kojoj se planiraju, važnosti za društvenu zajednicu te prostornih potencijala/mogućnosti što ukazuje na veću/manju kompleksnost predmeta rada. Ova se pitanja razrješavaju u prvom koraku uređenja određene plaže posredstvom adekvatnog planerskog postupka. Tu se usaglašavaju interesi, potrebe i mogućnosti društvene zajednice te se postavljaju ciljevi uzimajući u obzir i sadržaje u bliskoj, gravitirajućoj okolini date plaže s kojom potencijalno mogu graditi jedinstvenu cjelinu funkcija.

SMJERNICE

- Na utvrđivanje granica sekundarne plaže i veličinu njenog pojasa odlučujuće utječu prostorne mogućnosti te interesi za izbor vrsta i količina datih aktivnosti, struktura objekata koji imaju različite standarde građenja te prohtjevi za prostornu i korištenjem (posebni propisi određuju norme i standarde građenja ovih sadržaja).

- U urbanim sredinama i u obalnom pojasu turističke aktivnosti (hoteli, turistička naselja), u odnosu na ciljeve uređenja, postojanje i/ili potencijal aktiviranja zapuštenih objekata u bliskom susjedstvu, stupanj izgrađenosti sredine te u odnosu na druge prostorne mogućnosti i ograničenja, pretežito treba težiti da prevladavaju čvrsti objekti datih aktivnosti skladno potrebama i interesima.
- Montažni objekti imaju osobinu fleksibilnosti u odnosu na prostorne mogućnosti i/ili ograničenja, lako se smještaju u prostor, šire i nadopunjavaju sadržajima kako potrebe rastu i/ili se mijenjaju. Mogu biti uređeni po jedinstvenom oblikovnom obrascu te su ekonomičniji i brži u gradnji s manje ograničenja u postupku realizacije. Zato se oni mogu pretežito pojaviti na plažama u semiurbanim sredinama i kampovima gdje su potrebe po fleksibilnosti veće.
- Smještaj datih sadržaja je vezan za funkcionalne potrebe aktivnosti korisnika na plaži te se oni u odnosu na prostorne mogućnosti alociraju pretežito s kopnene strane šetnice na skladnoj udaljenosti od nje. Mogu se alocirati i bliže primarnoj plaži te u njenom rubnom pojasu kada se radi o potrebama posebnih usluga i servisa vezanih uz aktivnost u/na moru.
- Za strukturiranje (izbor tipologije) i smještaj odabranih aktivnosti u prostoru potrebno je tokom planerskog postupka sagledati:

- Specifičnost određenih sadržaja i njihove prostorno-funkcionalne potrebe, standarde, norme sigurnosti i sl.
- Osjetljivost ambijenata s urbanim, kulturnim i prirodno-zaštitnim te ekološkim strukturama.
- Dostupnost komunalne i prometne infrastrukture.
- Specifična ograničenja koja proizlaze iz situacija pojedinačne sredine i stupnja zaštite.
- Veće građene/prirodne prepreke: vlasnički odnosi, nužnost slobodnog korištenja javnih površina, drugi interesi i sl.
- Vegetacijske strukture su poželjne u simbiozi s arhitekturom planiranih objekata kao snažan mikroklimatski regulator i percepcijska građa u generiranju slike cjeline ambijenta.





Slika 52: Primjer sanitarnog objekta



Slika 53: Primjer sanitarnog objekta



Slika 54: Primjer ugostiteljskog objekta



Slika 55: Primjer objekta spasilačke službe



Slika 56: Primjer sanitarnog objekta



Slika 57: Primjer uslužnog objekta



Slika 58: Primjer uslužnog objekta



Slika 59: Primjer objekta interventne službe



C.4. SMJERNICE UREĐENJA SPORTSKIH, REKREACIJSKIH, ZABAVNIH I SL. SADRŽAJA

UVOD

Sportski objekti, rekreacijski, zabavni i sl. sadržaji se kao pretežito veće prostorne strukture na sekundarnoj plaži u odnosu na različitost situacija (potrebe/prostorne mogućnosti) mogu po vrsti i količini različito pojaviti u prostoru. To su primjerice adekvatno sadržaju uređeni tereni za: košarku, odbojku na pijesku, mali nogomet, squash, badminton, boće, slobodno penjanje, dječja igrališta i druge aktivnosti te oprema i objekti za događanja, dječji vrtić, škole (plivanja, ronjenja, plesa, crtanja sl.), fitness, tretmane zdravlja i sl.

SMJERNICE

Za utvrđivanje vrste, kapaciteta, prateće funkcije i alokaciju sadržaja za aktivnu je rekreaciju, sport, zabavu, avanturizam i sl. važno je spoznati prostorne potrebe/interese koji proizlaze iz određene sredine/situacije u kojoj se ti sadržaji planiraju. Zato je važno utvrđivanje profila i potencijalnog broja budućih korisnika te prednosti i ograničenja prostornog okruženja plaže:

- Prije svega je važno utvrditi širinu pojasa

potencijalne sekundarne plaže i površinu na kojoj je moguće smjestiti date sadržaje koji imaju i različite standarde građenja, prohtjeve za prostorom i korištenjem (posebni propisi određuju norme i standarde građenja ovih sadržaja).

- Zatim treba ocijeniti ograničenja u prostoru:
 - Vlasnički odnosi, veće građene prepreke, nužne javne površine, druge interese i sl.
 - Osjetljivost urbanih, kulturnih i prirodno-zaštitnih te ekoloških struktura.
 - Specifična ograničenja koja proizlaze iz situacija pojedinačne sredine i stupnja zaštite.
- Alokacija ovih sadržaja u prostor sekundarne plaže se vrši u odnosu na veću/manju nužnost blizine morske sredine i vezanost objekata planirane aktivnosti na nju te smetnje koje generiraju veličinom, strukturom i korištenjem. Takvi se programi smještaju pojedinačno ili grupno pretežito s gornje strane šetnice prema kopnu, bliže/dalje od osnovne plaže i većeg broja korisnika.
- Uz ove se sadržaje, površine i objekte sportsko-rekreacijske aktivnosti, zabave i sl. mogu predvidjeti prateće aktivnosti koje podržavaju osnovne aktivnosti rekreacije: skladišta, klupski prostori, parking površine za bicikle, odmorišta s klupama, info tablama i sl.
- Zeleni se sustavi mogu koristiti u linearnim

i grupnim kombinacijama te kao zelene zavjese u bližem okruženju sportskih, rekreacijskih, zabavnih i sl. sadržaja kao efikasni mikroklimatski regulatori za vrijeme vrućih ljetnih dana.

- Za aktivnosti pasivne rekreacije sunčanja, ležanja u hladovini, čitanja, razgledavanja i sl. važne su travne plohe na suncu i u sjenci vegetacijskih formacija, vidikovci i pogledi na zanimljive krajobrazne scenerije i sl.

C.5. SMJERNICE UREĐENJA POSEBNIH DIJELOVA SEKUNDARNIH PLAŽA ZA POTREBE KORIŠTENJA KUĆNIH LJUBIMACA

UVOD

Kod strukturnog uređenja dijela prostora za potrebe kućnih ljubimaca, u obalnom pojasu morske obale, potrebno je prije svega izvršiti solidnu analizu potreba kućnih ljubimaca i njihovih vlasnika te ocijeniti prostorne mogućnosti i potencijalna ograničenja u prostornoj i socijalnoj sferi.

U odnosu na procjenu broja kućnih ljubimaca u sezoni i eventualno na kojem se mjestu najviše nalaze, potrebno je planirati mjesta ove specifične plaže, veličinu i međusobnu udaljenost. U kampovima i u naseljenim mjestima

je uobičajeno veći broj kućnih ljubimaca nego u hotelima i turističkim naseljima.

SMJERNICE

- Na sekundarnoj je plaži treba osigurati minimalno 30% površine u hladovini stablašica pretežito bez prepreka za kretanje.
- U obalnom pojasu gdje se kreće veliki broj kupaca potrebno je na sekundarnoj plaži imati ograđenu i opremljenu površinu pogodnu za boravak i rekreaciju kućnih ljubimaca i njihovih vlasnika.

C.6. OPREMA NA SEKUNDARNOJ PLAŽI

UVOD

Oprema na sekundarnoj plaži se planira u odnosu na kontekst željenog nivoa kvalitete boravka na plaži, što je povezano s kvalitetom prije svega turističkih sadržaja u pozadini, a zatim je to u vezi s kvalitetom same sekundarne plaže i potreba/pritisaka za korištenjem.

Oprema na sekundarnoj plaži koja se može planirati u okvirima aktivnosti dokolice na kopnu mogu se u odnosu na stalnost/nestalnost mjesta korištenja opreme razvrstati u nepomične i pomične elemente.



SMJERNICE

- U odnosu na ciljeve nivoa uređenja i režime korištenja prostora, treba procijeniti vrstu i količinu plažne opreme za kopneni dio prostora te utvrditi potencijalna mjesta njihove alokacije.
- Za pomične je elemente (ležaljke, suncobrane, plažne stolice i sl.) poželjno osigurati adekvatni kapacitet osunčanog i zasjenjenog prostora. Osim toga, potrebno je predvidjeti i prostor za smještaj i čuvanje date plažne opreme.
- Za nepomične je elemente (kabine za presvlačenje, sanitarne čvorove, baldahine, strehe, pergole i sl.) važno da su oni planski raspoređeni u prostoru, u odnosu na funkciju i potencijalni broj korisnika te gdje će uz maksimalnu dobrobit odmora (sanitarne potrebe, sunce, sjenka, pogledi, mir i sl.) stvarati minimalne smetnje za kretanje u prostoru te sigurniju kontrolu opreme i boljeg održavanja. Preporuča se planiranje minimum po dvije kabine na 200 kupača.
- Sanitarni čvorovi (toaleta - WC muški/ženski) min. 1 na svakih 200 kupača ili min. 1 na svakih 100 m. uređene plaže što zavisi o koncentraciji kupača i prostornim mogućnostima.
- preporučuje se da na plaži koja je uređena i opremljena i za osobe s invaliditetom i

smanjene pokretljivosti bude planiran min. 1 WC za njihove potrebe.

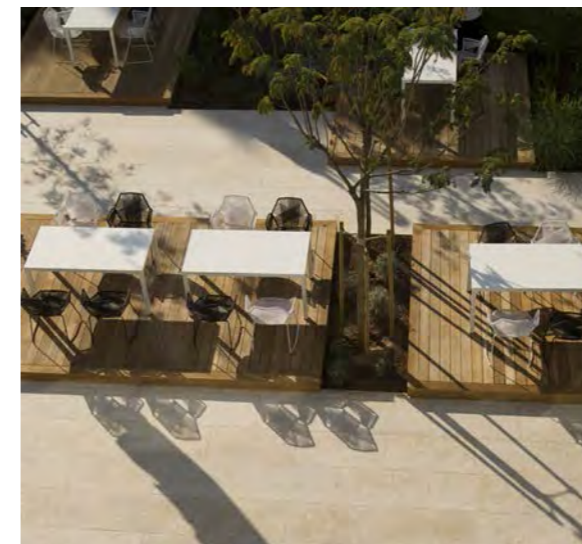
- Info-table treba planski rasporediti u prostoru s mogućnošću njihovog grupiranja na mjestima s najfrekventnijim prolazom, potrebom za određenom informacijom, na čvorištima komunikacija i sl.
- Klupe i koševi za smeće se u pravilu postavljaju na frekventnim mjestima uz staze, na čvorištima komunikacija na vidikovcima, mjestima za pasivnu i aktivnu rekreaciju i sl.



Slika 62: Primjer opreme sekundarne plaže



Slika 60: Primjer opreme sekundarne plaže



Slika 63: Primjer opreme sekundarne plaže



Slika 61: Primjer opreme sekundarne plaže



Slika 64: Primjer opreme sekundarne plaže



D. SMJERNICE ZAŠTITE S VIDIKA RAZVOJNIH POTREBA

D.1. SMJERNICE OČUVANJA I INTEGRIRANJA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI U SUSTAV TURISTIČKE DOKOLICE

D.1.1. ZAŠTIĆENA PODRUČJA PRIRODE

UVOD

Zaštićena područja prirode su područja proglašena zaštićenima i upisane u Upisnik zaštićenih područja od strane Uprave za zaštitu prirode pri Ministarstvu zaštite okoliša i prirode.

U Istarskoj županiji predmet rada su zaštićena područja prirode koji su svrstani u kategorije:

- Nacionalni park.
- Posebni rezervat.
- Spomenik prirode.
- Značajni krajobraz.
- Park šuma.
- Spomenik parkovne arhitekture.

Veći broj ovih zaštićenih područja prirode, dijelom ili u cijelosti nalazi se u obalnom pojasu morske obale.

Ova područja imaju ogroman potencijal za raznovrsne tematske aktivnosti turističke dokolice

za razgledavanje, upoznavanje i istraživanje, fotografiranje, dokumentiranje; autohtonog, prirodnog ekološki očuvanog, divljine i sl.

SMJERNICE

- Po mogućnosti i u odnosu na kategoriju zaštite i funkcije uspostaviti skladne tipove dužobalne komunikacije od obalne šetnice do šumske staze skladne širine i strukture. To treba biti skladna veza s doživljajnim kompleksom karakteristika zaštićenih dijelova prirode i složenih ekosustava, uz otvaranje mogućnosti dodira s nizom krajobraznih scenarija duž obale.
- Važno je uspostaviti mjeru korištenja s očuvanjem sklada i izvornosti u odnosu na kategoriju zaštićenog područja i vrijednosti ekosustava.
- Po mogućnosti povezivati prirodne vrijednosti s kulturnom baštinom, zbog poboljšanja turističke atraktivnosti područja.

D.1.2. PRIRODNE VRIJEDNOSTI

UVOD

Smjernice očuvanja i integriranja prirodnih vrijednosti u sustav turističke dokolice odnosi se na iznimne prirodne karakteristike s posebnim

stanjima bioraznolikosti, krajobrazne raznolikosti i georaznolikosti kako u moru tako i na kopnu a koje ne pripadaju zaštićenim područjima.

To su prostorne datosti koje svojim karakteristikama: veličini, starosti, morfološkim karakteristikama, teksturi, bojama, broju po jedinici površine, nepromijenljivosti, imaju svojstvenu sliku prirodnosti ili "divljine" i nosioci su vrijednosti za zaštitu ili imaju poseban značaj s vidika ovog rada i u datoj krajobrazno-prostornoj situaciji, za potrebe maritimne dokolice.

SMJERNICE

- Pristup treba biti diskretan po postojećim šumskim stazama i njima slično uređenim pristupima ili pak plovilom bez intervencija na obali.
- Za očuvane prostore otoka isto tako ostaviti obalu netaknutom bez, zahvata za pristajanje s plovilom.
- Posebno artikulirati biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti i svojstvene identitete s vidika prirodnosti. Učiniti pristupačnim pojedine izuzetne ekosustave.
- Očuvati sklad prirodnog krajobraza sa slikama prirodnosti organskog likovnog reda koje zahvati ne bi smjeli poremetiti.
- Prilikom zahvata koji omogućuje dostupnost

za razgledavanje, ambijentalne karakteristike prirodnosti plažnih parkova trebaju biti skladno integrirane s očuvanjem temeljnih karakteristika te osjećaja prirodnosti.

- Očuvanjem i pristupom do takvih izvornih prirodnih vrijednosti potencijal su za uređenje tematskih niša prirodne raznolikosti kao mjesto obilaska, boravišta, istraživanja, upoznavanja s autohtonim i sl.

D.2. SMJERNICE OČUVANJA I INTEGRIRANJA KULTURNIH VRIJEDNOSTI U SUSTAV TURISTIČKE DOKOLICE

UVOD

Smjernice se odnose na:

- Zaštićena kulturna dobra po Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, gdje spadaju i "pokretne i nepokretne stvari od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkog i znanstvenog značenja, arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru, a imaju umjetničku, povijesnu i antropološku vrijednost" ("Narodne Novine" br. 69/99, 151/03, 157/03 Ispravak, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14).
- Sve ostale nivoe zaštite kulturne baštine (lokalnog i regionalnog značaja, evidentirano, prijedlog zaštite i dr.)

U pogledu planiranja maritimne dokolice, svako kulturno dobro u prostoru morske obale smatra se velikom prostornom vrijednošću i resursom koji potencijalno može obogatiti doživljaje s tematikom raznovrsne kulturne baštine.

Kulturna baština je veliko nacionalno bogatstvo i kao takvo predmet proaktivnog odnosa u generiranju višeslojne društvene dobrobiti posredstvom kulturnog turizma.

SMJERNICE

- Kulturnu baštinu potrebno je pažljivo integrirati u rekreacijsku namjenu, uz adekvatnu zaštitu i očuvanje.
- Po mogućnosti povezivati prirodne vrijednosti s kulturnom baštinom, zbog poboljšanja turističke atraktivnost područja. Davanjem značaja zaštićenim kulturnim dobrima, njihovim očuvanjem i integriranjem u sustav sadržaja turističke dokolice uz morsku obalu, u svijesti građana i turista povećava se osjećaj bogatstva i pripadnosti tradiciji i kulturi mediteranskog kraja.

D.3. SMJERNICE SANACIJE DEGRADIRANE OBALE U SUSTAV TURISTIČKE DOKOLICE

UVOD

U prilikama degradiranih obalnih predjela koji su po lokaciji i prostornom okruženju potencijalno vrijedni s vidika uređenja turističke dokolice, moguća je sanacija u više smjerova i opsega zahvata.

S vidika moguće sanacije i integracije tako narušene prostorne vrijednosti, ocjenjuje se potreba veće ili manje intervencije za njihovo dovođenje u kvalitetno stanje i vrijednost za turističku dokolicu, u odnosu na okruženje u kojem se degradirana obala nalazi.

Predmet su zahvata:

- Napuštene aktivnosti kamenoloma.
- Nasipavane i iskopane obale.
- Veće betonirane plaže.
- Infrastrukturni sustavi s mora na kopno.
- Zapušteni i neuređeni dijelovi industrijskih, skladišnih i sl. površina.

SMJERNICE

Za postupak sanacije, njen opseg i intenzitet, važan je kontekst u kojem se obala nalazi i što se želi postići; u sredinama od urbanih i kulturno-povijesnih sredina do prirodnih i zaštićenih predjela različitih stanja uređenosti/stupnja degradacije.

U situaciji degradiranih dijelova obale koje su planski opredijeljene za korištenje s namjenom plaže u zavisnosti o izboru tipa uređenog obalnog pojasa, osnovne se smjernice mogu preuzeti od već opisanih tipova plaža bliskih situacija i ciljeva uređenja. Primijeniti smjernice iz točke A1, A2 ili A3.

D.4. SMJERNICE RJEŠENJA PREPREKA S VIDIKA INTEGRIRANJA PROSTORA U CJELOVIT DUŽOBALNI SUSTAV

UVOD

Kada se na obalnom rubu nailazi na prepreke koje sprječavaju kretanje i pristup obali onda je od velike važnosti uspostaviti cjelovitu prohodnost, gdje god je to moguće.

SMJERNICE

- Za izgrađene prepreke poput naseljenih mjesta koja se prostiru do same obale, posve ograđenih aktivnosti koje nisu turističke naravi i nalaze se na morskoj obali, ograđenih marina, ograda oko turističkih naselja, kampova i objekata i sl., a čine prepreku u kontinuiranom dužobalnom korištenju, predmet je uređivanja prostora i režima korištenja dužobalnog pojasa, posebice u slučajevima javnog dobra i prava na javni pristup i korištenje.

Za sanaciju izgrađenih prepreka obale osnovne se smjernice mogu preuzeti od već opisanih tipova plaža bliskih situacija i ciljeva uređenja. Primijeniti smjernice iz točke A1, A2 ili A3.

POPIS SLIKA

Slike 1-23, 34-41, 43-51,

Izvor: Studio Kappo, fotografije i 3d prikazi, izrada 2015. godina

Slika 24: <http://split.com.hr/media/cache/gallery/images/upload/9f/plazazapse08.jpeg>

Slika 25: <http://www.jutarnji.hr/template/article/article-print.jsp?id=172170>

Slika 26: <http://www.worldcitiescultureforum.com/sites/default/Æles/SugarBeach.jpg>

Slika 27: <http://www.suburbanleisurecenter.com/patio-furniture/tropitone.html>

Slika 28: <https://travelerminds.Æles.wordpress.com/2008/03/mamitasbeach2.jpg>

Slika 29: <http://s3-media4.».yelpcdn.com/bphoto/GXnQpfdRDnNLSBPagJozAA/ls.jpg>

Slika 30: <http://render.Æneartamerica.com/images/images-stretched-canvas-search/15.00/15.00/black/break/images-medium/beach-dressing-rooms-jaak-nilson.jpg>

Slika 31: https://buildingdata.energy.gov/sites/buildingdata.energy.gov/Æles/styles/slideshow_image/public

Slika 32: http://farm5.static.»ickr.com/4106/4965382312_3508a207e4_m.jpg

Slika 33: <http://static1.squarespace.com/static/517a7e35e4b0743cbe9ec9e9/5208f1cbe4b00fb518746d61>

Slika 52: <http://www.euromodul.org/images/articles/20140702225919000000-main.jpg>

Slika 53: https://microarquitecturaprojects.Æles.wordpress.com/2013/12/4-2013_port-barcarc3a9s-france-21.jpg

Slika 54: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/64/e8/da/64e8daceb6d2b6c5b4ce8df3822771a1.jpg>

Slika 55: <http://en.microarquitectura.com/productos.php>

Slika 56: http://en.microarquitectura.com/_imgs/QHAB/f2313.jpg

Slika 57: <http://www.pkl.co.uk/foodservices/images/projects/full/london-zoo-food-kiosk-1.JPG>

Slika 58: http://img.archiexpo.it/images_æ/photo-m2/chiosco-bar-esterni-66163-4788783.jpg

Slika 59: <http://www.haverde.com/wp-content/uploads/2014/04/Haverde-quiosco-punto-de-salvamento-para-playas.jpg>

Slika 61: http://www.buro247.hr/thumb/700x390_5/images/kultura/arhitektura/mullini-banner.jpg

Slika 64: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/f6/88/0f/f6880ff6f2f9966ae658b98d48b671b6.jpg>

